

Kinderleven

Henri van Booven

bron

Henri van Booven, *Kinderleven*. De Zonnebloem, Apeldoorn 1919

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/boov001kind01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Henri van Booven

‘VOOR MIMA ALS ZIJ GROTER IS.’

Het is eigenlijk verschrikkelijk.

En gij waarde lezer zult het misschien alleen maar een min of meer raar geval vinden, wanneer ik u zeg, waarom ik op het oogenblik zoo diep verslagen ben en toch kan ik niet nalaten u er iets van te vertellen.

Over den oorlog is het niet, al heeft deze er zeker ook toe bijgedragen om het-geval-met-Puck voor mij pijnlijk te maken.

Het is namelijk over Puck dat ik u iets te zeggen heb; dat is de pop, die ik het kleine meisje jaren geleden present gaf en die nu onherroepelijk.....

Neen, het is volstrekt niet iets om gekheid mee te maken, Puck *is* verloren. Wij hebben hem gered één dag voor den brand die indertijd de Engelsche afdeeling van de tentoonstelling te Brussel heeft verwoest, en dat zelfde gelukkige lot hebben Betty Blue en een Maartsche haas

bijna gedeeld. Het waren, net als hij, aardige poppen, van buiten sterk linnen, frisch gekleurd, van binnen houtwol, erg stevig en weinig buigzaam. Na kort beraad moesten wij wegens plaatsgebrek Betty en de haas achterlaten; ik hoop van harte dat andere menschen hen meegenomen hebben. Puck is dan behouden naar Holland gekomen en werd des avonds bij het meisje in het ledikant gelegd. Wij vonden haar vroeg in den morgen bezig Puck langdurig op te nemen, zijn kastanjebruin gekleurde acrobatenlijf met de rechte beentjes. De spitse voeten, gezicht en handjes rose, grootte, blauwe, starre oogen, roode koontjes en dan het bruine, naar voor gepunte mutsje, met de grootte, slappe, eveneens bruine ooren, die altijd zoo fiks rechtop bleven staan.

Wat kon dat voor een wonderlijk ding zijn? Het leek wel een kereltje, maar was het dat wel? En dan die starre, blauwe oogen, en die stompe neus, en een mondje had hij bijna niet. Het duurde lang die kennismaking, maar eindelijk was het gedaan en leek zij vast besloten: Hij was vreemd, maar daarom misschien juist iets om veel van te houden.

Sindsdien heeft zij altijd erg veel met hem opgehad, al zijn er natuurlijk mededingers gekomen. Puck had des avonds altijd een plaats in hare armen gevonden bij het naar bed gaan en hij werd dan mee toegedekt. Een ander wezentje, wollig, rood wit en blauw gestreept, dat 'piepen kon van binnen', heeft nimmer een naam gekregen. Het witte konijn, Krijn genaamd, met de rood-zwarte oogen, was wel een goed vriendje, hoofdzakelijk omdat hij 'geluid maakte' en die beiden gaf zij soms mee een plaatsje, maar dan zelden toegedekt, ze slingerden nog al, meestal aan het voeteneinde.

Overdag bleven de mededingers op de bovenverdieping, vergeten in het ledikant en zij werden, des middags op de spreij gevonden, een enkel keer gingen zij mee naar beneden, met hun drieën, in één arm. Zij plaatste ze naast elkander in het raamkozijn en daar stonden ze dan, want zitten konden ze niet, Krijn uitgezonderd, immers hij *zat altijd* op zijn achterste pooten.

Later op den dag werd vooral Puck beter behandeld. Des zomers ging hij ook uit wandelen in zijn wagen, met opgezette kap 'tegen de zon'.

Hij deed alles mee in het kleine kinderleven, ging ook uit logeeren en in den trein lag hij heel stijf en plat tegen kindjes lichaampje vastgehouden, een enkele maal, bij ongeluk, met zijn hoofd naar beneden.

Wat heeft Puck al een schriklijke rampen van de kinderkamer en het kinderledikant meegemaakt; allengs is hij er de sporen van gaan dragen. Maar wat heeft hij een taai leven gehad! Ik geloof niet dat andere poppen het zoo lang uithouden.

Hoe oud en leelijk Puck geworden is, hij is er mij liever om geweest, hij was toch van haar alleen, in hare teederste jaren. Zoo'n groezelig metgezelletje dat altijd met een hoog stemmetje met zoet gestamel werd aangesproken:

‘Wat heb je weer een vuil gezicht, en vuile pootjes, maar als ik je wasch, ga je kapot, dat heeft maatje gezegd.’

‘Vader waarom heet hij eigenlijk Puck? Heet-i al zoo op de tentoonstelling? Waren daar nog meer poppen?’

‘Ja, Bettie Blue en de Maartsche haas en dan nog veel gekleurde en ook konijnen, maar je kan alles zoo niet meenemen hè.’

‘Eén Puck is eigenlijk ook veel beter hè vader? Wat heb je aan zooveel.’

Hij was wel geliefd, al heeft hij eens een nacht in den zomerregen doorgebracht vlak bij de overlopende regenton. Die ijselijke omzwervingen was hij gewend. Een dag later had een zonnebad hem weer gedroogd en zijn eigenares zat met de naaidoos voor het raam en trachtte een eindelijk doorgesleten plekje in zijn broekje te stoppen.

Ik denk niet dat het geval u bijster interesseert, maar Puck is ook eens weggelopen.

‘Vadertje hij is weg.’ Haar gezichtje stond erg bedrukt en aan alles was het te bemerken dat er weer een kindersmart uit de wereld moest geholpen. Midzomer was het, warm en zonnig, een wondere morgen.

‘Die Pucken ook’; zeide ik, ‘in den zomer, zoo met den langsten dag en den kortsten nacht, dan zijn ze nooit thuis te houden; hij is natuurlijk weggelopen.’

‘Né, paatje, dat *kan* toch niet?’ Ongeloovige, ongeruste oogen.

‘We zullen hem maar gaan zoeken.’ Ik nam haar handje en wij gingen in den tuin. Dicht bij den schommel zag ik hem liggen, half onder

het zand, daar had ze hem den vorigen dag vergeten. Maar ik wilde er met opzet niet dadelijk heen en zeide:

‘Dien kant uit is hij niet gegaan, ik denk dat hij naar de moestuin is gewandeld, om te zien of de lijsters weer zoo van de aardbeien hebben gepikt, en dan zal hij er zelf...’

‘Neen,’ viel ze mij opeens in de reden, ‘ik weet zeker dat hij dáár niet is geweest. Ik heb hem gisteren nog van de aardbeien gegeven, maar die lust hij niet, hij houdt van brood en melk en beschuit en radijsjes.’

‘En van gekookte dingen?’ vroegde ik nog. en ik moest lachen, denkend aan Puck des morgens bij het ontbijt, hoe ze hem te eten gaf, eerst kleine stukjes houdend tegen Puck's linnen mond, om ze daarna zelf op te eten, zoo ging het ook met de melk.

‘Je moet het toch nog eens met de aardbeien probeeren,’ zeide ik.

‘Ja,’ zeide ze zwakjes, ‘als-i dan maar terug is.’

Ik ging maar dadelijk met haar naar de schommel.

Van Puck's onnoozel gezicht zijn sinds dezen dag twee roode vlekken naast zijn glimmende,

platte neus, nimmer meer verdwenen. Het gebeurde dien namiddag aan tafel, hij had voor het eerst terdege aardbeien geproefd, en was er van gaan houden.

En hoevele morsige plekjes zijn er later bijgekomen. Ik kende ze alle. Een middag vooral heb ik ze mijmerend bekeken. De poppen, naast elkander, stonden weer, stijf, in de vensterbank; Puck in het midden, links de rood-wit-en-blauwe en rechts de altijd parate witte Krijn, met een strootje om zijn kop gebonden net als de haas in *Alice in wonderland*, waarvan ik haar verteld had. Het was alsof ze iets van het teedereonhandige gebaartje, waarmee hun meesteresje hen daar had neergezet, nog om zich heenen hadden. Drie poppen, alleen in de stille schaduw van de middagkamer.

Wat was hij.... oud geworden en slap in de lendenen. In zijn hals was een wit vierkant stukje ingezet, zoo'n lapje insgelijks was noodig onder zijn linker arm, daar kwam een beetje houtwol kijken. Dien vroegen Augustusochtend hing daarvan ook in meiskes krulletjes, toen ze welgemoed en vroolijk zong als immer in den morgen.

Welke zonderlinge lappen zijn Puck ter versiering omgehangen; een blauw manteltje, een wit mutsje met keelbanden, en dan, o gruwel, zij heeft hem lange rokken aangedaan en kousen en te groote schoenen.

‘Waarom takel je hem toch zoo toe?’

‘t Is toch mooi paatje? En 't staat hem goed, en goed tegen de kou....’

Toen is het geloof ik al begonnen, die neiging om Puck anders te zien dan hij eigenlijk was, een oud, slap, versleten stukje speelgoed, waarvan de vormen zóó onooglijk waren geworden, dat ze beproefde onder nog onooglijker lappen al die jammerlijke ontreddeering te verbergen en er zoo tenminste nog iets van te maken.

Want van de drie was hij alleen overgebleven. De driekleurige en Krijn hadden een regennacht buiten niet meer kunnen overleven, en Puck was nu schijnbaar erg geliefd.

‘We zullen Puck voor later nog bewaren, hè, en als je dan grooter bent, kan je je ouwe kameraad nog eens zien.’

‘Ja, paatje.’ Ze zeide het een beetje afwezig. ‘En dan,’ vervolgde ze wat luchthartig, ‘heb ik Bettina ook.’

Bettina had ze pas gekregen. Die werd nu wel eens mee naar het ledikant genomen en Puck lag dan in zijn floddercostuums naast dat kleine, nuffig aangekleede ding aan het voeteinde.

Maar eens waren beiden zoek.

‘Waar is Puck?’ vraagde ik, want hij alléén interesseerde mij. Met die nieuwe, coquette, vlasblonde Bettina, die zoo machinaal haar beverige oogleden sloot wanneer ze neergelegd werd, had ik heel weinig op.

‘O! Puck.... dat weet ik niet, paatje,’ en dan na eenige aarzeling: ‘Hij ligt beneden, geloof ik; zullen we eens in den tuin gaan?’

Was het dan toch waar, wat ik had vermoed, dat ze minder om Puck gaf, nu hij naast die nuffige Bettina met haar nieuwe kleeren zoo'n poover figuur maakte? Of was ze misschien wat bang van hem geworden? Nu herinnerde ik mij, dat ik hem onlangs weer zonder manteltje ergens bij de gangklok had zien zitten, maar vreeselijk vervuild. Een lange, zwarte striem, die leek wel van schoensmeer afkomstig te zijn, liep van een mondhoek naar zijn lange oor, en gaf hem een soort grijnslach, een grijns om eigen

vervallenheid. Ach wat hing hij toen slap ineen.

Samen met haar ging ik in de gang. Maar zij sloop weg, alleen den tuin in, en ik hoorde haar luchthartig stemmetje zingen. En ik vond in het kleine poppenbed Bettina bijna geheel onder de dekentjes; en Puck? Hem vond ik onder de linnenkast, vol grijs, pluizig stof, heelemaal verslapt en morsig en met wel drie gaten in het linnen, waaruit veel houtwol was gevallen.

Ik wist dat hij had afgedaan.

Hoe dat hij van toen af doolde, in pijnlijke eenzaamheid, rampzalige Puck.

Eens nog heeft ze hem met Bettina in één arm gehouden en het was alsof die vlasblonde, fijne juffrouw zich over hem schaamde en een vies gezichtje trok. Zoo'n vervallen zwerver ook.

Het is toen niet de laatste maal geweest dat ik Puck zag. Helaas, ik heb hem nog gezien met een groot, half gestopt gat in zijn vergane zijde, en heelemaal onherkenbaar van vetvlekken, in een hoek van de keuken, dwars over de steenen.

Ik begreep dat hij niet meer te redden was.

En dan, eindelijk, eergistermorgen vroeg is het

gebeurd, en ik weet dat hij verloren is, want wanneer het zóó ver is gekomen....

Hij lag bij het aschvat, half uiteen, vormeloos schier, naast propjes houtwol met zijn gezicht in de modder....

Het is voorbij. En ik weet dat hij weg is. Waarheen? Ik wil het niet eens weten, er evenmin aan denken. Ik hoop alleen, dat zij hem niet meer in dien staat gezien heeft. Trouwens, ze heeft Bettina nu.... Ja, Bettina die het gewaagd heeft haar neus voor Puck op te trekken en zich over hem te schamen. Zoo'n vlasbonde prullemadam...

Stil mijn hart, ook van Bettina zal je misschien gaan houden....

O! Ja! Zeker! Jawel! Maar Puck!.....

Die tijd komt niet terug. Die tijd is voorbij.

Hij kwam, een schoonen voorjaarsdag.

En wij waren het er dadelijk over eens, dat hij een kater moest zijn, zwart van top tot teen. Alle kenmerken had hij, de dikke kop, de lange staart, de groote ooren, wat later, de dikke wangen. Hij was nog maar klein, pas weg van de moederlijke zorgen, maar als speelkameraad voor het kleine meisje beloofde hij veel.

Hoe bescheiden was zijn gedrag bij aankomst geweest, dat was boven allen lof verheven. Hij bleef maar heel stilletjes achter een der zware balpooten van een oude eiken kast ineengedoken. Toen zijn meesteresje thuis kwam, liet hij zich zonder tegenwerpingen door haar oppakken:

‘Katertje! Zoet katertje!’ koosde het meisje, haar nieuwe vriendje wiegend in haar armpjes, en plotseling daarop, heel beslist tegen ons: ‘En is dit nu een echte kater?’

‘Ja zeker, waarom?’

‘Lize heeft gezegd dat 't een poesje is.’

‘O! Neen!’ Antwoordden wij met stelligheid: ‘Het is een kater, je kunt het vooral zien aan zijn kop, die is erg groot, begrijp je?’

‘O! Ja,’ zeide zij, na eenig nadenken. Vond zij zijn kop niet zoo bijzonder groot misschien? Zij ging voort haar vriendje te wiegen, die zeer gewillig met zich liet begaan.

Eigenlijk waren we er toch niet zoo heel zeker van dat hij een kater was; je kon nooit weten. Toch bleven wij volgende dagen spreken van ‘hij’ en ‘hem’, want, een kater hadden wij altijd begeerd, sinds den tragischen dood van onzen vroegeren, onvergetelijken Attila, die als slachtoffer van den mepper was gevallen. En dan was er zooveel poëzie om den kater heen.

Baudelaire en Poe en Hoffmann en Perrault en nog andere grooten hadden hunne schoonste vertellingen en gedichten den kater gewijd en met zijne vriendinnen was hij reeds vele honderden jaren geleden, door lange eeuwen heen bij de oude Egyptenaren heilig geweest, die hem na zijn verscheiden balsemden, zooals zij het hunne dooden deden....

Maar *was* onze kater, een der speelgenooten

van het kleine meisje, wel een poëtisch dier?’

Naarmate de dagen van een schoonen zomer voorbij gingen, hadden wij tenminste zekerheid gekregen omtrent zijn katerschap. Ook was zijn goedigheid en zijn alijd gelijkmatige gehumeurdheid grenzenloos. Hoé er met hem gesold en gesjouwd werd, hij vond alles goed. Eens had ik hem door zijn meesteresje het onderst boven zien opvatten, hij bleef hangen en.... snorde. Hij snorde altijd van louter tevredenheid in het leven, ‘vautré dans son bonheur.’

Zijn gedrag bleef voortreffelijk en de eenige zorg die bij ons had gebaard, was de keuze van zijn naam geweest en de raadgeving van een vriend, die argeloos iets zeide van een zekere behandeling.

Ik weet niet meer, om welke duistere redenen wij hem beurtelings noemden: Escamillo, later tot Camillo en Kamiel verbasterd, of: de ‘maarschalk’ of: ‘de kommandant.’ Vagelijk moeten wij aan de strijdbaarheid en de furie en het romantisch karakter der groote, weerbare katers gedacht hebben. En wat de raadgeving betrof, die hebben wij maar in den wind geslagen. In erge gevallen konden wij tot oordeelkundige

kastijding overgaan, naar kenners beweren, even onfeilbaar werkend als die behandeling. Vóór alles moest zijn zwarte, glanzende gaafheid ongerept blijven.

En Kamiel scheen dit besluit op prijs te stellen, geen kater droeg grooter zorg voor zijn pels dan Escamillo. Maar was hij *daarom* poëtisch? Dikwijls bespiedde ik mijnen maarschalk bij zijn groote en langdurige toiletten:

Een lik op de poot en een lange streek over het oor: Kort lang, kort lang....
Ontwifelbaar, dat waren jamben die hij daar afstreek:

Ik lik mijn poot en strijk mijn oor.
Een lik, een streek, zóó gaat het door.

Maar ziet. Daar werd als gewoonlijk het likken heviger, en de streken langs het oor werden over het oog uitgebreid. Dat waren dan twee likken, één lange streek, dus....
anapaesten:

En mijn haren en snorrebaard kamde ik zacht.
Bij 't gebrad en bij 't vuur stil gezeten op wacht.

Tot hij opeens nieuwe maten uitvond. Langs nek en schouderblad ging de ham onhoog, de

zwarte, ovale zooltjes van zijn poot glommen gelijk glacé leder in het licht en heel kleine likjes bekamden zijn staart...

Ja, gaarne hadden wij poëzie in zijn handelingen, in zijn karakter gezien, maar was het welbeschouwd anders dan proza dat Escamillo ons gaf? *Voelde* hij poëtisch zooals de kater Murr bijvoorbeeld? Gaf hij meer om boeken en papieren dan om zijn pels, zijn langdurige slaap en zijn kostelijke maaltijden? Hij was stellig héél erg aan de stof gebonden. Wél had hij zich meermalen op mijn lessenaar midden papieren neergezet, maar alléén met het kennelijk doel, iets warmes onder zich te hebben. En wanneer hij, voor het venster gezeten, vreemd trekkend en smekkend met zijn bek, hevig geïnteresseerd de vette lijsters zich zag wagen op het grasplein voor mijn huis, en dan plotseling ineendoek, om in stijgend en dalend rythme eventjes, als verstrooid, een amphybrachys op een vooruitgestoken achterpoot af te kammen, dan kon ik het: Kort-lang-kort-kort-lang-kort, met den besten wil ter wereld niet anders voegen, dan tot het verwachtingsvolle-begeerlijke, het satanisch-dreigende:

Ik heb ze zien vliegen....
Ik zal ze wel krijgen!'

Maar wij lieten toch niet alle hoop varen. Immers onze kater was nog jong. Als alle epheben had hij spel en de vroolijke jacht noodig voor zijn groei, en in het spel met het kleine meisje konden wij tenminste altijd opnieuw zijn uitermate goedgehartigen aard waardeeren. Dan konden wij de lenige gratie van zijn tastend-strijkerige, wollige poot-zwaaien, en zijn uitbundige dansen op de achterpooten bewonderen, of de felle vaart waarmede hij achter een nootje over den gladden vloer aanstoof, 't was alsof heel zijn jonge katerwezen dan blonk en glom van welbehagen.

Ja, dan wilde ik mij wel tafreelen uit de Grieksche en Romeinsche oudheid roepen voor den geest en ik zag onzen kater als de jongeling, die, omtrent de thermen, zich weldadig-moe speelt in de palaestra en draaft en allerhande oefening der spieren blij bedrijft, en als hij dan, het was winter, zich in mijn vertrek zette voor het vuur, dan was dat zijn laconicum, zijn heete-luchtbad, dat stijfheid weert uit overmatig bewogene leden. En dan trok hij zich terug uit de hitte op een

rustbank, op een dik Oostersch kleed, ongetwijfeld het frigidarium, waar het verhitte lijf geheel afgekoeld werd. Eindelijk bezegelde een groot toilet, een zalven, een strijken en poetsen het bad en ik dacht: Nu zal hij naar klassieken trant wel een goed maal wenschen.

Maar ziet hij deed iets wat de ouden nimmer zouden gedaan hebben: Hij geeuwde, rekte zich en begeerde te slapen.

Nu merkte ik, dat ik mijn zwarten gezelschap weer met het aureool van mijn verbeelding had omgeven; eigenlijk hadden de katten van een poëtisch standpunt beschouwd ook alleen maar met de Egyptische oudheid te maken. Van de Westersch-Europeesche cultuur weten zij niets. Zij kwamen uit het Oosten, uit een heel andere wereld.

En terwijl het gedierte daar lag begreep ik beschaamd mijn vergissing.

‘Neen, in Camillo zat stellig geen zier poëzie helaas, meer dan ooit was ik er van overtuigd, dat wij alleen maar met een buitengewoon goedigen materialist te doen hadden. Ja, wij herinnerden ons óók beschaamd onze vreugde en bewondering, toen wij hem met prachtig prinselijk gebaar, als een heerscher, den afgeloopen

zomer meermalen hadden zien lopen met gevangen muizen in den bek, maar toen hij wat later binnen het huis gesprongen was en wij hem er op betrapten dat hij zijn muis in een donker hoekje van de woonkamer zat op te knauwen, toen vonden wij in zijn houding van vorsteljkheid geen spoor.

Slechts in het geluid van zijn stem, dáárin zat iets, iets voorspellende, iets dat wellicht een gunstige aanwijzing was voor de toekomst. En toch, wanneer was het ons vergund, dat geluid ‘tendre et discret,’ zooals Baudelaire het bezong, te hooren? Alléén wanneer hij, ‘om der wille van de smeer’, zich langs mijn beenen streek, ten teeken dat hij melk begeerde, of wanneer hij buiten uit de sneeuw in de vensterbank gesprongen, mij beduidde, dat ik hem wel naar binnen mocht laten bij het vuur en de warmte.

Voorloopig was het dus alleen maar een troost om te zien hoe goed hij zich met het kleine meisje kon verstaan, hoe hij ‘dansen’ goedwillig leerde, vastgehouden bij de voorpooten, telkens opgetild van den grond, of hoe zij hem haar huiswerk toonde:

‘Zie je, dit is de aardrijkskundeles, hier heb

je de kaart van Nederland, en dit zijn de natuurlijke grenzen, en dit zijn de duinen, die zijn bij Haarlem een uur breed.’

En dan pakte zij zijn poot, en hij moest aanwijzen; De Hondsbossche en de West Kapelsche zeekering, en de Rijn die uit Zwitserland komt, van de hooge bergen; en eilanden en zeegaten.

Kamiel liet het alles toe, iets de ooren achteruit, maar met knippende oogen, alsof hij dacht:

‘Eigenlijk verveel je me énorm met die handtastelijkheden, maar je bent niet kwaad en daarom mag je 't doen.’ En als hij dan even mocht uitblazen, dan begon hij maar weer braaf te snorren.

Eindelijk meenden wij, dat hij zich misschien van een beteren kant zou laten kennen, wanneer *wij* hem óók eens toespraken. Maar dat is een jammerlijke mislukking geweest.

Hij zat in de vensterbank binnen en wij kwamen van de wandeling thuis. Kamiel bleef met half dicht geknepen oogen, als in het vage, naar den tuin staren, zonder te bewegen.

‘Dag m'n beste kater, zit je daar dan zoo lekker te soezen?’

Even een teeken van ontstemming dat leek te beteekenen: 'Zie je niet, dat er hier iets buitengewoons aan de hand is, stoor me nu niet verder, loop, als 't je belieft zoo gauw mogelijk door.'

'Zit je daar dan zoo best m'n beestje?'

Hij keek ons even strak aan met zijn allergemeenste, helgroene, duivelachtige oogen en tuurde dan weer oplettend den tuin in. Wij hoorden het hem, met heel zijn wezen bijna zeggen:

'Loop toch door! Waar bemoei-je-je mee!??'

Nu staarden wij ook in die richting en waarlijk daar zagen we een troepje meesjes, ijverig scharrelend, onder in de haag, en Kamiel zat stil met zijn bek te trekken en te trillen, één en àl lage hartstochten.

Wanneer wij hem ook toespraken, altijd bleek het ons, hoe buitengewoon hij met zichzelf was vervuld en dan nog wel uitsluitend met het heil van zijn steeds grooter en sterker wordende katerlijf, zijn pels vooral.

Was dit dan de dichterlijke kater, waarvan wij in de boeken hadden gelezen?

Zijn lijdzame goedigheid, zijn poëzieloosheid,

maakte ons eindelijk triest, en wij hadden diep medelijden met hem, toen wij eens zagen, hoe volslagen hulpeloos hij ineengedoken zat op zijn kussens, wanneer er in de kamer muziek werd gemaakt. Dat waren dus de éénige klanken die hem troffen, maar in plaats van hem op te monteren, schenen ze hem doodsbenauwd te maken.

Wat ter wereld kon er zijn, dat onzen kater een weinig poëzie, een weinig ziel zou geven, wat zou hem kunnen losmaken, een klein weinigje maar, van de stof, van het lage materialisme?

Ik had hem wel eens lang in zijn slechte, groene oogen gekeken, en hij had mij strak aangekeken ook, maar poëzie, echte, warme poëzie, O! Baudelaire! had ik er niet in gezien, alleen maar ijskoude, wreede zelfzucht en duivelachtigheid, en ondanks onze ervaringen moest ik bekennen, dat dat goed, zuiver en volmaakt van den Schepper was geweest den kater zóó te maken: De trouwe hond met de trouwe oogen voor de liefhebbers onder de overwogen, brave en deugdzame menschen, en de kat, dat geheimzinnige, Oostersche roofdier, dat: 'pour dire les plus longues phrases n'a pas besoin de

mots,' die zonderlinge kat, 'ter inspiratie' voor de ook al zonderlinge wezens, de dichters en de schrijvers, de volgens Plato, 'door waanzin bevangen.' Ach! Ik benijdde Baudelaire, die het met zijn katten dan beter had getroffen dan wij blijkbaar.

'Viens, mon beau chat, sur mon coeur amoureux.
Retiens les griffes de ta patte,
Et laisse moi plonger dans tes beaux yeux,
Mêlés de métal et d'agate.....'

Wanneer ik Camillo nu eens op die manier toesprak?

Wat zou hij mij versuft aankijken, de duivel, met zijn helsch-groene, knippende oogen. Hij zou in staat zijn, mij met louter spondaeën, op zijn staart afgekamd, te antwoorden, den breeden rug gekromd naar mij toe gewend, zelfbewust, zeker van *zijn* zaak.

En de winter ging voorbij, voor onzen nu volwassen kater zonder gebeurtenissen. Alleen had de oude tuinman, die een wrok tegen het beest had, van wege Escamillo's liefde voor vogels, hem een trap in de ribben gegeven,

zoodat de kater eenige dagen met gezwollen lendenen binnenshuis bleef en alle eten en drinken weigerde. Maar na zijn gelukkig herstel was het hem wonderwel gegaan, hij at en dronk steeds naar den aard, werd molliger, tevredener, altijd goediger en snorde vriendelijk wanneer hij toegesproken werd. Totdat onze buurman ons vertelde, dat zijn poes eenige dagen geleden, het was eind Februari, verdwenen was, vermoedelijk gemept.

Wijl nu Escamillo's pels door het goede leven zich schooner dan ooit ontwikkelde, droegen wij zorg hem des avonds binnen het huis te lokken, gedachtig aan Cats' raadgeving:

‘Hebt gij eene schoone katte,
Zorgt, dat er geenen bontwerker bij en komt.’

Maar katers worden op rijperen leeftijd zoo lichtzinnig, er konden wellicht avonden komen, dat hij niet binnen te houden zou zijn, wat moest er dan van hem en zijn schoonen, glinsterenden mantel worden, zijn zeldzame vacht, door meppers zoozeer gezocht, omdat er geen enkel wit haartje op heel dat pikzwarte vel was

te vinden. Vroeg of laat zou hij ook wel het lot van alle katten deelen. En dikwijls, wanneer wij des avonds bij den haard zaten, en Escamillo groot toilet maakte, wezen wij elkander den kater en merkten zwaarmoedig op:

‘Wat een ijver, en dat alles ten bate van den mepper!’

En hier meende ik de geschiedenis van den jongelingstijd des onpoëtischen, materialistischen Escamillo's te moeten besluiten, maar onverwacht is er van nacht iets geweldigs en wonderbaarlijks gebeurd.

In den guren, vroegen Maartnacht, bij volle maan, is het gebeurd.

Wij hadden des avonds Kamiel niet kunnen vinden, al ons lokken was vergeefs geweest.

En laat nog, terwijl de wind het huis omgierde, zat ik te lezen bij den haard. Uit spijtigheid om mijn teleurgestelde verwachtingen, om de liefdeloosheid van onzen ondichterlijken Escamillo, las ik, en herlas, het boek van de eeuwige poëzie: ‘Het Hoog Liedt, hetwelk van Salomon is.’ De uren gingen voorbij. En te middernacht

was ik juist begonnen met het tweede capittel en gevorderd tot het vijfde vers:

‘Ondersteunt gijlieden mij met de flesschen,
Versterckt mij met de appelen:
Want ick ben kranck van liefde,’

Maar wat hoorde ik op eenmaal daar buiten door de regenvlagen heen?

Was dat niet, eerst, de welbekende zachte stem van de poes van onzen buurman, weer boven water? En dat andere grollen, dat zoo klaaglijk klonk met diepe buigingen en verrassende, jammerlijke verheffingen en dalingen, dat hartbrekende grollen, was dat niet de stem, door minnedriften verschord en ontzet van ónzen kater, van ónzen Escamillo?

Ja, uit het raam ziende, herkenden wij hem en zijne minnares op den tuinmuur.

Het schrikkelijke en vervaarlijke gerucht duurde, het vulde onze tuinen heel den nacht, terwijl de akelige, helsche kreten van de medeminnaars het al vervalschten.

Maar onze groote en strijdbare ridder Escamillo was dien nacht in zijn glanzend zwarte

wapenrusting de krachtigste der geweldigen, opeens en voor altijd overwinnend minnaar en dichterlijk zanger.

De eeuwige liefde had ook dat steenen hart week gemaakt, al zijn sluimerende begaafdheden en ook zijn stem tot ontwikkeling gebracht, en in die maanlichte uren zong hij het Otto Julius Bierbaum na, tot diep in 't grauwen van den killen morgen:

O Holde Mimamausamei
 Wer dich zu lieben wagt
 Der sei getötet.
 Nür Ich, ali, ala, allein.
 Nur Ich darf dein Gespusi sein
 Bis das es Morgenrötet.

‘Waar zou de poes toch zijn, vadertje?’ Vraagde dien ochtend het kleine meisje, dat haren speelmakker niet vond, als gewoonlijk, aan het eerste ontbijt. ‘Hij zou toch niet gemept zijn?’ vervolgde zij, ongerust een beetje, denkend wellicht aan de wreede vervolgers der katten, waarvan ik haar verteld had.

‘Neen, lieve kind,’ antwoordde ik, wat ver-

strooid, denkend aan de verslagen medeminnaars van Camillo: ‘Hij mepte de anderen.’

‘De anderen? Wat bedoel je paatje?’ lachte zij.

‘Ik geloof, dat hij gevochten heeft met andere katten,’ antwoordde ik, zoo ernstig als ik kon.

Maar daar zag ik juist Camillo aandwalen langs de struiken over het grasplein, hij mauwde klaaglijk. Zijn pels was erg ruig en verwaaid, een oor hing naar beneden, en wat het ergste was, hij liep mank, hij was zeker van den tuinmuur afgetuimeld bij het vechten. Nu mauwde hij wéér, heel klaaglijk, hij stak snuffelend en bedroefd zijn neus in den wind en ik dacht, mij ‘Het Hooge Liedt’ herinnerend: hij is nu niet alléén krank, maar ook mank van de liefde en hij roept zijne beminde: ‘Keert weder! O! Zulammith! Keert weder! Keert weder! Dat wij u mogen aensien.’

Maar de poes van mijn buurman kwam niet terug. En wederom, al dolend over het winderige grasplein, mauwde Camiel, langdurig en diep bedroefd.

‘O! daar hoor ik hem mauwen!’ riep het kleine meisje, en blij sprong zij van haar stoel naar het raam en opende dat, lokkend een

schoteltje melk plaatsend in de vensterbank: ‘Poes! Poes?! Poes! Kom dan, lekker melkje!’

Maar Escamillo, ziek van liefde, keek zelfs niet naar zijn meesteresje op.

Zoo mank als hij was, klom hij, na nog een korte wijfeling op het grasplein in een boom bij den tuinmuur, sprong daarop over, en zijn luide mauwen klonk verder en verder, verscheurd in den storm, totdat hij verdween, verwonderd nagekeken door zijn meesteresje.

‘Hij gaat weer weg!’ Had zij alleen maar geroepen.

‘Ja. Inderdaad hij gaat weer weg’, zeide ik verstrooid.

Want met bezorgdheid dacht ik er aan, wàt volgende nachten ons nog aan dichter-liefde-en-leven zouden brengen.

De rommelkamer.

Tot nog toe is het de rommelkamer geweest en ik heb er nimmer over gedacht, of een 'rommelkamer' ooit *iets anders* dan dat moet zijn, of worden kan.

En *dit* vertrek, lang de algemeene verachting prijs gegeven, hoofdzakelijk, omdat ik er altijd een bergplaats van gemaakt heb voor allerlei voorwerpen, die door de huisvrouw niet waardig werden gekeurd, om in een 'ordelijke' kamer te worden opgeborgen, dit vertrek zal nu ingericht worden als 'kamer' voor het kleine meisje.

Er is een vriendelijke, maar dringende wenk gegeven: dien dag, op dát uur moet mijn heele boeltje, voor zoover ik het niet reeds heb weggebracht, naar een veiliger oord vervoerd zijn, want, dan komt: de behanger.

Nimmer heb ik kunnen vermoeden, dat de

rommelkamer ooit het bezoek van een behanger waardig zou worden gekeurd.

Van de zaken, die door mij sinds jaren daar bewaard werden, heb ik zelf nooit een hoogen dunk gehad, eigenlijk zal niemand dien hebben van allerlei gedragen kleederen, oude hoeden, massa's jaargangen van allerlei tijdschriften, weekbladen en couranten, oude wandelstokken, een ouderwetsch ijzeren haardje, eenige landkaarten, verschillende vormelooze brokken hout en stukken steen uit de tropen, een fetisch, afkomstig uit de binnenlanden van Afrika, die er zoo potsierlijk-schrikwekkend uitziet, dat niemand er naar durft kijken, en nog véél andere dingen.

Ik kan moeilijk van het oude scheiden, al hecht ik aan dit rommelje maar weinig meer. Toch dwalen er stukken onder die mij nog nuttig kunnen zijn misschien. Ja, ik heb zelfs van het ouderwetsche haardje wel eens gedacht, dat het ergens in het huis een kamer zou kunnen verwarmen. De haarden, die nu gebruikt worden, zijn niet voor de eeuwigheid gebouwd, en wie weet, dit ding uit de oude doos...

En mijn wanstaltige, allerzotste fetisch, grof

gesneden en gekleurd, met uitgerafelde veeren, koperen ringen door neus en ooren, en een grijnslach, die zeer lange, puntige tanden, van het eene duivelsoor naar het andere vertoont, eigenlijk hoort hij thuis in een museum, met hem is er in deze Noordelijke landen niets te beginnen. Toch wil ik hem niet in den steek laten, samen hebben wij nog al wat meegemaakt. De oude kleederen, voor zoover ze niet bij tuinwerk dienst kunnen doen, behooren weggeschonken te worden, ze moeten dus een plaatsje hebben, om een nieuwen eigenaar af te wachten.

En nu sta ik, vroeg in den Maartochtend in de rommelkamer, in dat kille vertrek met de kale, witte muren, den houten vloer, en ik draal niet meer, begin maar dadelijk met wegruimen.

Hol en koud klinkt mijn gestommel. Een zware, ijzeren halter rolt, voortgestooten door mijn voet, een oogwenk met een dof gebolder over de planken. Ik til mijn fetisch op, die mij, vlak bij mijn gezicht, wezenloos grijnzend aanstaart en mij met een stoffige veer in mijn neus kietelt; beroerd, vies ding. Ik wil hem wat verschikken, maar nu glijdt hij kwaadaardig weg,

en valt, met een zwaren bonk, schommelt woest en giftig grijnzend nog wat na, in een wolkje van stof. Boos om eigen onhandigheid tors ik hem opnieuw, nu naar zijn nieuw verblijf, hij laat een paar vuile, roode veeren achter...

En zoo herleven voor een oogwenk al die half of heelemaal vergeten en verlaten dingen. Sommigen rakelen een herinnering op, doen even mijmeren, andere weer, wekken niets, ja, worden gauw weggezet, omdat ze doen denken aan gebeurtenissen, die gelukkig voorbij zijn.

Hier heb ik een oud dambord. Daar, boven dat wrakke kastje, hangt een lauwerkrans; de linten waren eens van glinsterend-gele en blauwe zijde, nu is het geel wit geworden en het blauw donkergrijs. Die krans, ach, die krans herinnert mij ook alweer aan tijden dat ik jonger was, veel sneller ter been dan nu, al is alles nog niet verloren. Ik bekijk den krans, half vriendelijk, half wrevelig.

Toch maar meenemen.

Kijk, er zitten tusschen de bestofte bladeren waarachtig nog verschrompelde overblijfsels van bloemen.

Ik herken anjers en dat andere?... Niets, ik

weet 't niet meer, stoffige, ritselende, dorre bladeren uit een lauwerkrans zijn het. Enkele vallen neer, naast de veeren uit de fetisch.

Wacht, de halter.

Moeizaam worden veertig kilo's aan gietijzer weggezeuld. Nu de boeken, de stapels tijdschriften en vergeelde weekbladen.

Langzamerhand is de kamer leeg geworden en het wonderlijke is, dat de nu geheel kale wanden en hoeken mij hoe langer hoe verwijtender schijnen aan te staren; grommen ze mij daar niet toe:

‘Je hieldt al niet van onze kamer en ook bijna niets meer van de dingen, die je hier zoo koud en harteloos aan hun lot hebt overgelaten, je bent hier nooit anders gekomen, dan om onverschillig iets weg te sluiten, een paar oefeningen te maken met dat onmogelijke, zware brok ijzer en die rare, kleine ijzertjes. Een week of zes geleden heb je hier ook erg ontevreden gezocht naar een paar ingevette schaatsen. 't Was koud, en omdat je hier niet stookt, waren de ruitjes dik bevroren. Je mopperde erg over de barre kou in de kamer, maar kamers, mijnheer! moeten in den winter behoorlijk ver-

warmd worden! Hadt je dat aardige, ouderwetsche kachelkje maar eens laten branden, dat zou ons goed gedaan hebben....’

In de kasten, op de bovenste planken rest nog een en ander.

Twee oude stroohoeden.... Weg daarmee. Een houten bord met reservesleutels voor alle kamerdeuren van het huis, dat moet bewaard.

Eindelijk is alles opgeruimd. Het is al bij halfnegen. Buiten is de mist opgetrokken, en de zon komt, door de boomen heen, ook in de oude rommelkamer schijnen. Dat wordt een mooie voorjaarsdag.

Ik open het venster en steek mijn hoofd naar buiten. Wat een prachtige morgen, het is heel zacht, bijna warm in de lucht, die van allerlei blije belofte suizelend vervuld is. Verheugd blijf ik een poos turen in al het blinkende en glinsterende warme, en dan sta ik weer in de leege kamer.

Het is waarachtig binnenshuis veel kouder dan buiten, of verbeeld ik mij dat?

Maar daar schijnt al een antwoord van die strakke kamerwanden af te komen:

‘Laat in 's hemels naam open! Wij voelen de

warmte van het voorjaar zoo goed als jij, ja veel beter, dan jij.’

En nu jammert de kamer zelf: ‘Even goed als jij voel ik die heerlijke warmte van buiten, nare, gevoellooze kerel, vooral na een heelen winter van barre kilte en kou, lange nachten, donkere regendagen, bange stormdagen, sneeuw, ijs, al de ruitjes bevroren, ik zelf tot in mijn diepste hoeken verkild. Ellendig! Ellendig!.... Voor je andere kamers heb je goed gezorgd, voor mij nooit!....

Ja, dat jammert mij daar, die oude rommelkamer.

Nog even blijf ik staan, kijk wat verwonderd om deze leegte langs de kale wanden.

Wat zijn ze hard en strak en stroef en wat loeren ze mij ijzig en hol en hatelijk-wrokkig aan.

Hoor! Ze snauwen het mij bijna toe:

‘Qui se plaint de froideur, na pas assez aimé!’

’t Is om verlegen te worden met het geval, en met de vier holle oogen van de wanden wrokkig in mijn rug bestookt, verlaat ik dit vertrek en ik laat het venster open. Maar daar treedt mij het kleine meisje tegemoet, haar

schoolboeken al in de hand, twee glanzende, donkerblonde vlechten, met roode strikken over haar schouders.

‘Is die pop met die veeren ook al weg, vaders?’ vraagt ze, een weinig schuchter.

Hoe komt ze daar nu aan?

‘Ja, die is ook al opgeruimd.’

‘Heb je 'm heelemaal weggedaan?’ vraagt ze nu dringender.

‘Neen, ik bewaar hem nog wat.’

‘O!’ zegt ze; en na eenig zwijgen: ‘Kijk, hier ligt geloof ik een veer uit zijn kop,’ en zij raapt een roode veer van den planken vloer, ‘die hoort er bij.’

‘Die mag jij hebben.’

‘Och nee,’ antwoordt zij, en wil weggaan, de veer dwarrelt op den grond.

‘Heb je iets tegen die pop, zeg?’ vraag ik. Zij heeft zeker wel eens in de kast gekeken en niet geweten wat zij zag, is er misschien bang van geworden.

‘Neen,’ zegt zij, ‘maar hij heeft zoo'n raar gezicht.’ En schuchter weer:

‘Waar is hij nu?’

Ik begin te begrijpen, op een keer is zij

natuurlijk van den fetisch geschrokken. Ik vraag haar nog meer en dan doet zij een luchtig verhaal, waaruit ik opmaak, dat zij een Woensdagmiddag de kast eens opengemaakt heeft en het ding gezien

Vagelijk moet ik even denken aan haar schrik, haar angst wellicht, en ik stel haar gerust:

‘t Is maar een gewone negerpop, een afgodsbeeld zeg, dat heb ik eens meegebracht, lang geleden, hij is nu op zolder.’

Dan zegt zij:

‘Mag ik nog even kijken, paatje, hoe de kamer er *nu* uitziet?’

‘Zeker mejuffrouw,’ scherts ik, ‘gaat u binnen waarde juffrouw.’

En met breed gebaar open ik nog eens de deur en zij tript rond.

‘Ik krijg ook nieuwe gordijnen, en daar komt mijn boekenkast.’

Haar stemmetje klinkt helder langs de wanden, die niet meer zoo kaal gelijken, nu zij in hun midden staat.

Zij loopt nog even naar de kast, opent deze, en gaat er in staan.

‘Gek zoo'n leege kast, hè vader?’ lacht zij, blijkbaar geheel gerust gesteld, dan zamelt ze hare schoolboeken bijeen en huppelt weg.

Het is lente alweer, het loopt tegen twaalf, en ik zit in mijn zonnig werkvertrek te arbeiden, alle ramen open, dit mooie, zachte voorjaar.

Nu zal ik den arbeid voorloopig maar staken en wat wandelen gaan vóór het tweede ontbijt.

Maar dan herinner ik mij, dat sinds eenige dagen de rommelkamer een jonge-meisjes-kamer geworden is, die moet ik toch eens goed gaan bekijken vóór zij thuis komt.

Ik open de deur en daar sta ik dan in die fameuse kamer, waarover zij weken lang als over het meest begeerenswaardige op aarde, onophoudelijk heeft gebabbeld.

Wonderlijk, de kamer schijnt mij nog even ongezind als den dag dat ik haar geheel en al ontruimd heb. Wat heb ik dan toch gedaan, dat die wanden mij hier nog altijd zoo wrokkig aanstaren, al zijn ze nu mooi aangekleed, al staan er een fraai houten kinderbed en allerlei meubeltjes.

Neen, het is een ontevreden kamer, die voor

niemand in huis ooit iets geweest is, alleen rommelkamer.

En toch, terwijl ik goed ronkijk, begin ik te zien, dat de kamer nu eigenlijk allergezelligst is. Ja, het lijkt wel, alsof zij altijd *verdiend* heeft om er zoo gezellig uit te zien. Voor de ruitjes hangen zulke teere, witte gordijntjes met roosjes, op een eiken tafeltje staat een mooi lampje met een schemerkap van karmozijnroode zijde. In een van de vensternissen is een breede bank met een paar treden en een loopertje van donker blauwe stof. Een kleed van dezelfde kleur ligt midden in het vertrek op den zorgzaam met was gewreven, lichtbruin gebeitsten vloer. In de vensterbank staan, voor de open ramen, gele en donkerroode muurbloemen, die heerlijk geuren. Aan den wand, boven het bedje, hangen portretten, de boekenkastjes staan vol kinderboeken.

Neen, ik heb eigenlijk erg ongelijk, de kamer is héél tevreden met haar bestaan, met haar tegenwoordige kleedij, en nu weet ik het opeens heel goed, wáárom de kamer ontevreden schijnt:

Natuurlijk heelemaal alleen, omdat *ik* er in

sta, *ik*, die er nooit iets om gaf, en die hier niets te maken heb.

Is deze kamer dan werkelijk voor één der huisgenooten wel iets geweest?

Ik denk er nóg eens over na, en dan begin ik te vermoeden, en eindelijk ga ik hoe langer hoe sterker weten, ten slotte, wat beschaamd, beseffen, dat er één geweest is, die héél veel van deze kamer moet hebben gehouden.

In dien hoek, waar nu het tafeltje met het lampje staat, heb ik haar eens heel vroeg op een Zondagochtend gevonden, dat is al een paar jaren geleden, kort nadat zij de sprookjes van Andersen had gelezen. Zij had allerlei kussens en matrasjes, ook die uit het poppenbed, en verder vele dekens, zóó hoog op elkander gestapeld als ze kon, daar lag ze toen op, gedrapeerd in een oude shawl en zij las weer de sprookjes.

‘Wat voer jij hier uit?!’ riep ik verbaasd.

‘Ik lees, paatje’.

‘Wat lees je?’

‘Uit Andersen, van de prinses.’

‘Maar wat moet dat dan allemaal met die kussens en dekens?’

‘O! Ik speel de prinses met de erwt, net als op het plaatje’.

‘Zit er dan een erwt onder al dien rommel?’

‘Neen’, aarzelde ze, ‘ik... heb geen erwt. Maar ik lees 't nog eens, zie je, dan ga ik misschien denken dat ik 'm voel.’

Een ander maal, des morgens voor de lessen, werd er heel lang getold. Na de werkuren tolde zij weder en als het stil was boven, en ik ging eens kijken, wetend dat zij op de rommelkamer schuilde, dan zat ze ijverig haar zweep te verstellen in een hoekje bij het venster.

Maar ook met vriendinnetjes herinner ik mij nu, heeft zij vele uren in dat ongezellige vertrek doorgebracht, wij konden maar niet begrijpen, wat er voor plezier in kon zijn, een heelen vacantiezomermiddag bij regenweder te blijven op de rommelkamer.

Nu is het mij heel duidelijk:

De kinderen voelden het wel, dat wij hen niet zouden storen in een verblijf, waar wij groote menschen zelden verschenen, omdat wij het niet achtten en er buiten noodzaak liever niet kwamen.

En daar vond ik ze dan wel eens, gezeten op

een drietal kastplanken, die niet meer gebruikt werden, omringd door allerlei voorwerpen, die de boorden moesten voorstellen van het schip waarmede zij voeren over de zee, terwijl zij, op kussens gezeten, prentenboeken bekeken.

Eens was er ook een tent gebouwd van dezelfde kastplanken, maar het was geen tent, het was een grot, waarin zij gevangen werden gehouden en waarin zij tegelijkertijd thé dronken en koekjes aten.

Wat op een vacantiedag bij schoon weder de tuin was, dat was bij regenweder de rommelkamer.

In die veilige, afgezonderde en vergeten stilte had het kleine meisje met haar vriendinnetjes een oord gevonden zóó ongerept, dat het wel de meest geliefde speelplaats moest worden.

En weer zie ik allerlei kleine tafereeltjes voor mijnen geest, ik zie de vensterbank, ingericht als ‘terras’, waarop de poppen een ‘mooi uitzicht’ hadden.

Daar in dien hoek zat eens Bettina, liefst met bed en al, zij ‘keek uit’ met starre, hardblauwe oogen naar een onweder dat zij moest zien ‘opkomen’ en ik heb Bettina moeten redden,

toen het onweder haar plotseling overviel en groote, zware eerste regendruppels haar alreeds besprenkeld hadden.

Ja, wát is hier gespeeld, alléén, óf met vriendinnetjes. Voor *mij* wemelt het vagelijk, in half onverschillige, botte herinnering: voor *haar* leefde alles een heerlijk, tintelend leven. Iedere hoek, iedere wand, elke kastdeur, al wat er aan rommel stond. Ja, voor haar was het *de* kamer van avonturen.

En nu is die rommelkamer een heel net en ordelijk vertrek. Aan de wanden hangen allerlei fraaiïgheden, óók een portret van de poes en van Bettina, de pop, de groote mededingster van andere poppen. Er is een trapje met een zitje bij de vensterbank, waarin de heerlijke voorjaarsbloemen staan. De wind valt binnen en luchtig zwieren de witte gordijntjes met de roode roosjes.

Kijk, daar hangt ook een spiegel in een wit gelakt lijstje, de eerste spiegel die hier ooit is geweest. Hij weerkaatst enkel jeugdige, frissche, aardige dingen in een helder, vroolijk licht, maar als ik *mijn* gezicht even in dien spiegel zie, dan lijkt mij dat bitter weinig in overeenstem-

ming met al dat luchtige, zonnige en opgewekte.

Er trippelen een paar kleine beentjes over het portaal, de deur gaat open en in den tocht, die nu binnenwaait, geurt het voorjaar mee in de heerlijkste reuken der wuivende muurbloemen voor het venster.

‘Paatje, wat doe *jij* in *mijn* kamer?’

En de wanden en de hoeken der kamer, die vragen het mee:

‘Ja, jij, wat doe jij hier eigenlijk?’

‘O, ik kijk maar eens hoe je kamer er nu uit ziet en of alles nu in orde is.’

‘Maar alles *is* toch in orde!’ lacht het kleine meisje en de kamer lacht mee, spottend, wrokkig: ‘Ja, wat wil *jij* toch, natuurlijk *is* alles in orde, alleen hoor *jij* hier niet thuis!’

‘Ben je blij met je kamer?’ vraag ik haar nog, en iets beklemmt mij de borst, want ik voel nu weer zóó duidelijk, dat de tijd maar altijd sneller voorbij gaat, en dat deze kamer alleen gekoesterd werd door de warme genegenheid en de teederheden van een klein meisje met donkerblonde vlechten.

‘Nou, of ik blij ben!’ zegt ze. En dan grijpen twee kleine handjes mijn hand en trekken mij:

‘Paatje! Gauw mee! We worden geroepen! Koffie drinken! Kom, gauw!’

En ik gà mee, en langs den spiegel tredend, zie ik nogmaals heel duidelijk, hoe het éénige vreemde in die uitkaatsing van warme, lichte en teedere vroolijkheid der jongemeisjeskamer mijn eigen gelaat is.

Het is feest vandaag

Want Puck is niet dood!

Ja, gij wilt dat niet gelooven, mijn beste lezer, en gij kijkt wat verwonderd, en ietwat vergoelijkend, in ieder geval vergevensgezind, want ge zijt nog zoo kwaad niet en ge behoort tot de bevattelijke zielen, ge begrijpt: de artiest, de kunstenaar is nu eenmaal een wezen dat zich altijd door zonderlingheid weet te onderscheiden. Nu déze weer, die uitbundige, die zegt dat het feest is van daag, en dat er één nog in leven is, dezen zeer kouden, grijzen dag in Februari, een ellendige, trieste, gure dag, waarop er duizenden voorgoed hebben afscheid genomen....

Ja, maar dát weet ik.... het is inderdaad zoo en ge hebt gelijk.... ik had óók nuchter moeten blijven....

Met dat al is het zéker, dat Puck nog leeft, al is hij jaren geleden den dood gestorven van alle poppen.

Gij wilt wel zoo goed zijn u dat te herinneren, ik heb u dat indertijd verteld, van de pop, die het kleine meisje behoorde en die vergeten werd, omdat die andere, blonde er bij kwam, die Bettina, och, ge weet het wel.

Ik zie het, gij weet het nog. Welnu dan, het kleine meisje is wat grooter geworden en speelt met poppen niet meer, zij heeft nu boeken met platen en zij had voor eenige weken als speelkameraad een grooten, zwarten kater, die thans, sinds een week of drie verdwenen is, en die zij ontelbare malen 'uit het hoofd' heeft geteekend en daarna met waterverf gekleurd.

Over zijn verdwijning is zij wat bedroefd geweest, maar sinds ik haar met groote stelligheid verzekerd heb, dat het volstrekt geen zeldzaamheid is, dat speelkameraden als poesjes of katers meestal tegen het voorjaar eenigen tijd zich afzonderen op stille plaatsen, ten einde 'rust te nemen', heeft zij zich met deze plotselinge en geheimzinnige verdwijning kunnen vereenigen.

En toch, het is mij opgevallen, dat zij onlangs meermalen in haar 'schetsboek' die arbeidingen van haren makker heeft bekeken, hier en daar

ook iets heeft bijgekleurd, losjesweg schijnbaar, terwijl zij niet wist dat ik het bemerkte, want ik verbeeld mij, dat zij het dan niet gedaan zou hebben.

Nu ben ik op de rommelkamer.... neen, de vroegere rommelkamer, nu háár kamer, *het* jongemeisjesvertrek geweest, en het portret van de poes hing aan den muur, in een zelfgeplakt, geel papieren lijstje; hij heeft reusachtige snorren, bolle oogen en dikke pooten en met inkt staat onderaan zijn naam: 'Escamillo', en....

'Terzake, mijn brave, zonderlinge,' hoor ik u zeggen.

'Ja, ja, het komt dadelijk, geduld....'

Tot goed verstand van zaken moet gij mij nog toestaan, dat ik u vertel, hoe ik op 'haar kamer' naast het boekenkastje, ook heb gezien, het poppenbed, vreemde onnuttigheid, kleine, trieste leegte van houten stijltjes, pootjes, plankjes.

Onderin lag haar 'schetsboek', en daarnaast een rood boekje: 'De avonturen van een oud konijn,' en ik moest denken aan 'Krijn' en de andere vrienden, die tòn 'leefden', totdat de mededingster kwam.

'Krijn', het witte, altijd overeind zittende, witte

gedierte, altijd starend, met de indrukbare flanken, het altijd eendere, jankerige geluid....

En dan de valsche, de vlasbonde, koude Bettina....

Als schimmen zie ik ze nog maar, de poppen, zooals ze zaten en lagen en stonden, zooals ze zwierven, en meegesleurd werden, in de hand, aan een arm, een mouw, en werden rondgereden in wagentjes, die dan wel alleen gelaten werden op heete zomermiddagen en vergeten bleven, midden op het pas geschoren, effen grasplein voor het huis, terwijl de schaduwen der boomen langer rekten uur na uur....

Bettina! Wát was er in die knarserig met rukjes zich sluitende, starre, blauwe oogen, wanneer zij zorgzaam neergelegd werd bij de andere poppen, alhoewel zij zich zelf veel te voornaam voelde tusschen dat smoezelige troepje vuilpoetsen? Die oogen hadden het kleine meisje heel wat bezig gehouden en ook de haren, de ijselijk blonde....

En dan kwam er de tijd, waarop Bettina alléén praalde in het poppenbed, terwijl de andere speelgenooten verlaten rondzwalkten, óf verdwenen waren, alhoewel Puck veel, o! veel

steviger, taaier, levenskrachtiger was geweest dan zij en het jaren uitgehouden had, terwijl zij maar enkele maanden een altijd kwijnender bestaan leed, totdat op een ochtend hare prachtige, blonde haren.... er niet meer waren.

Ach, die kale, rondkoppige Bettina, die eindelijk ook haar oogen niet eens meer sluiten kon, en ten slotte lag als Puck, ergens in den tuin, in een morsig, kil hoekje, in een gescheurde onderjurk, zónder kousen, zónder schoenen, een verflenst vod. En....

‘Ter zake! Ter zake!! Arme, onsamenhangende, verdwaasde’....

‘Ja, nú komt het, nú ben ik er.’

‘Ik vertelde u dan, dat ik op haar kamer in het leege poppenbed onderin ook haar ‘schetsboek’ vond, en wat ik daarin zag, kijk, dat heb ik opzettelijk niet dadelijk willen vertellen, omdat ik dát zoo graag een tijdje voor mij alleen wilde houden, zoo lang mogelijk als iets kostbaars bewaren, een klein, kostbaar geheim.

Want wát is er gebeurd. Terwijl ik daar zoo gedachteloos het schetsboek heb opgeraapt en er in bladerde, zag ik, op een los blaadje geteekend, van top tot teen, en met waterverf

gekleurd, juist zoals hij was, alléén, wat nooit kon, hier in iedere hand een ruiker, geen ander dan... Puck.

Hij was het, in zijn bruine pakje, zijn groote ooren, het zotskapje, zijn ronde, starende, blauwe oogen, de puntige schoentjes, zelfs een versierseltje op zijn borst was niet vergeten.

En als een zachte rilling van blijdschap voer het door mijn peinzen:

Hij leeft nog in haar gedachten, na jaren nog, want hier staat hij voor mij, kleurig en fleurig, zooals zij met hem meeleeftde, zooals Puck meeleeftde met haar.

En in mijn verbeelding zag ik haar weer kijken, als voorheen, aandachtig naar Puck's neus, mond, handen, heel zijn poppenwezen, ja, wèl had zij dit, sinds zijn verdwijnen, in zich bestendigd, dat zij hem nu nog zien kon, geven zelfs, zooals hij toen was.

Iets alleen begreep ik niet goed, hij stond geteekend op een erg verdachte papiersoort, dik en grof, vierkant geknipt uit een kruidenierszak, maar in elk geval, ze bewaarde hem dan toch tusschen de laatste bladen van haar schetsboek, háár Puck.

Hoe was het mogelijk, dat zij zich juist die pop zoo goed herinnerde. Ik sloeg een voor een de bladen om, wellicht vond ik hier of daar Bettina ook, al had die lang niet zooveel meegemaakt als Puck. Maar ik zag niets anders dan allerlei gepeuter; veel poesen, kabouters, 'bloemstukken', meisjes, touwtje springend, tollend, hoepelend, veel treinen, berglandschappen, en zeilende schepen, en eindelijk, dien ouden, ouden vriend zooals hij was, oolijk en welgemoed in zijn besten tijd....

Tot ik plotseling gestommel hoorde op de trap en mij zelve weer vond, gebogen over een schetsboek, innig verheugd dat die vriend van vroeger nog bestond, óók in háár kinderlijk herdenken.

En daarom is deze middag, deze lichtlooze in Februari voor mij zoo vol stille vreugde en feestelijkheid geweest.

En telkens, gedurende den arbeid kwam het weer even, en lachte mij toe, als van uit een schuilhoek: 'Puck leeft nog, hij leeft in haar gedachten en zij zal hem wel nooit vergeten.'

Ik heb hem nog eens willen zien en ben dezen namiddag wederom naar boven geslopen,

naar de jongemeisjeskamer, en heb uit die lage bergplaats het schetsboek nog eenmaal genomen, en lang en aandachtig gestaard op die teekening van het kleine meisje, zóó dat er een oogwenk moet geweest zijn, dat ik er mij mee vereenzelvigde. Want, zonder dat ik het hoorde, plotseling, daar tripte zij binnen. Daar stond ik, geheel verrast met het boek in de handen, en het papier zwierde neer op den vloer. Ik, als een betrapte, hoorde haar verwonderd zeggen:

‘Vader, wat doe jij met dat boek?’

En toen ik niet dadelijk antwoordde, ging ze voort: ‘Geef het mij maar gauw, dan zal ik dit er weer inleggen.’ En meteen bukte zij naar den grond, Puck oprapend.

‘Ik vond dit... hier,’ antwoordde ik, het papier haar nemend uit de hand. ‘Jij denkt, geloof ik, óók nog dikwijls aan die pop hè, aan die Puck, dat je hem nu nog zoo teekenen kunt?’

‘O! Né,’ antwoordde zij luchtig, ‘dát niet, maar ik teekende en kleurde laatst zoo van alles, en toen, in eens, zag ik dat dit wel leek op die pop van vroeger, die... Puck zeg je heet-i?’

‘Ja,’ zeide ik. En ik vervolgde nog, om te redden wat er te redden viel: ‘Weet je niet

meer, dat was die pop, waarmee je zoo graag speelde. Je herinnerde je die toch, toen je dit teekende?’

‘Né vadertje, ik krabbelde wat, 't is toevallig, en ik bewaar 'm toch....’

Dan, terwijl ik zweeg, nam zij het papier, keek er even op en bood het mij aan, luchtig:

‘Hier, wil jij 't hebben? Je mag 't hebben.’ En vóór ik den tijd had haar te bedanken, hoorde ik buiten een kinderstem die riep, en zij wipte naar het raam, en wenkte en riep terug:

‘Ik kom!’

Gedraaf, gescharrel even door de kamer..... weg was zij.

En dat àndere is óók weg. Het is voor goed verloren door mij, dwaas, die maar niet nalaten kan te leven in het verleden en dingen koestert, lang vergeten door anderen, raadselachtige dingen, die als luchtspiegelingen bedrieglijk lokten en verdwenen, die als trieste schimmen uiteenvallen, terwijl ik in stil werkvertrek bij avondval aan mijn schrijftafel zit, heenziend over een gekleurde tekening op grauw papier.

Bij het haardvuur

AAN LOUIS COUPERUS

Het is de maand van het goudene loof, van den herfst, en, daar buiten, het schoone sterven.

Het is omtrent November, alles is als andere jaren, wen stil en treurig, gelijk een afscheid voor immer, traag de verdorde bladeren neerwemelen op de natte aarde. Maar het is ook, als nooit te voren, midden in ruischenden regen en najaarszon en als nimmer te voren zóó donker en durend, dagen en nachten door: het doffe grommen van het kanon, van duizenden kanonnen, heel ver en diep achter den einder.

Eén lang en bestendig dreunen gromt het voort in onzen geest, in heel ons wezen, gelijk de naderende bedreiging der nimmer in verschrikking minderende, ontzette en waanzinnige stemmen van door boosaardige razernij bezeten goden, stemmen van vernietiging en onafwendbaren ondergang...

Ook dezen rustdag, dezen Zondag, gelijk vele andere Zondagen, waarop het vervaarlijker scheen te bonzen, was het er onmeedoogender dan ooit, het duurt nog onverminderd door den avond, en voor de vensters trillen als immer, wen de verre, zware kanonnen grommen, de ijzeren staven der nog opene luiken tegen het raamkozijn. Het is heel even een metalig rinkelen, dán, ik weet het, ik heb het nauwlettend ga geslagen, heffen de schokken die de lucht doordaveren die ijzeren bouten schier onmerkbaar, en zij vallen klinkend terug.

Wij zijn bijeen in nog onverlichte kamer en het is avond, na het middagmaal. Buiten, achter geboomte rijst de maan en komt met droeven, troebelen glans en turend licht, en schaduwen sluipen over het donkere vloertapijt. Naast mij, tegen mijne knieën op een kussen zit een klein meisje met een boek en zij leest aandachtig bij den gloed en de vlammen....

Waarover mijmeren toch die menschen bij dit vuur, die oude man, die beide vrouwen, die oude vrouw met het zilverig grijze haar, terwijl zij staren in den gloed, waarbij het kleine meisje aandachtig is, en van haar boek de bladen keert.

Wat zien zij, in die fel stroomende vlammen van het staag brandende, harsachtige brok hout, dat maar laaien blijft, een fakkel gelijk, een zelfgekloofden wortelstronk, een vuur van sprokkelhout, geboden door den nood der tijden. Wat zie ik zelf in het gewemel van schaduwen en rosse glansen op oude meubels, in dien bleeken gloor bij 't venster, waarvoor de gordijnen nog niet gesloten zijn....

Ik heb een keer naar buiten uitgezien en de maan bestaard.

Het was een bijna volle maan, triest verhuld in beweginglooze, ijle, grijze wolken. IJskoud was haar licht, en achter dit droeve schijnsel sluipen de schaduwen der meubels, en de rechthoekige, vierkante van de looden omlijsting der kleine ruitjes, die fijn geteekend zijn tegen het afhangende kleed over de tafel en dat op den gewreven vloer. Zoo zijn dan de beide helften van deze avondkamer, de eene verlicht door de omnevelde maan, de andere door de roode en vurige lichtstooten van de vlammen in den haard, en het komt tot een vreemd verschuiven en verwisselen van diepten en hoogten en laagten, die schijnen aan te deinen en weg te glippen van het eene

meubel op het andere, van het eene glimmende, gebogene naar andere dof spiegelende vlakken, maar dat droeve licht der maan, die nu hooger is gerezen, dat is er vast en stellig en overwogen en tergend onontwikkbaar....

Ik wil dat doode, koude licht niet meer zien, dat omtrent het venster alles verkilt en verstijft....

Nu zijn de gordijnen gesloten en nieuwe, harsige houtbrokken zijn in den haard opgelaaid en er is alleen van vuur en vlammen de gloed, die lévend is in deze kamer, alles is stilte, en mijmeren en peinzen....

Het is nu ook rondom ons opgeleefd.

Het is als ijverzuchtigheid of vijandschap aangeslopen, wen wij staarden zonder te zien en luisterden zonder te hooren, het is er in alle stilte gelijk een geheimzinnige beklemming, een duistere bedreiging, die alles heeft overmand, en ik alleen weet dit, ik weet het dat het de zorg is, die meedoogenloos de dingen heeft aangegrepen en hier meester blijven zal.

Hoe mijmeren toch die anderen, terwijl het kleine meisje leest bij mijne knieën....

Ik zag haar, eene jonge vrouwe, oprijzen, en zij is door de kamer gegaan.

Op de oude piano is een kaars ontstoken, nu speelt zij en wij zijn aandachtig.

Daar is een oneindige triestheid in dit vertrek nu zij speelt bij het licht van een enkele kaars, en het haardvuur blijft gloeien en vlammen....

Chopin's 'Marche funèbre'.

Er is heel een ontzettende en wijde wereld voor mij opgedoemd:

Uit grijze, schemerige verten gromt het doffe en stage alarm van een klok, er is een eindeloze optocht van zwarte, zorgbeladenen, van troosteloze schepsels in donker gewaad.

In tochtige huizen, vele vensters en deuren aan splinters geslagen, vaart de doodelijke kilte van den ijzigen winterwind. Door zalen en kamers, waar de laatste vonk lang reeds doofde in den haard, dwalen rampzaligen in rouw, of zij zitten als verdwaasden neer: spooksels van gebrek en kommer, van honger, doffe wanhoop en waanzin in een grauw licht, dat van grijzen hemel doomt.

Buiten vaart de zwarte stoet van zorgbeladenen zwijgend voorbij, één met die muziek van smart, en aller tred is zwaar en nadrukke-

lijk; het is gelijk een kruisgang naar oorden van verschrikking en marteling, en duldeloos lijden.

Maar een lang jammeren gilt ten hemel en oogen staren en monden zijn wijd open van ontzetting en afschuw, en armen zijn als in vertwijfeling omhoog geheven, en gestadig gromt de klok over weklagen en onstilbaar snikken....

Aan gindschen horizon, recht achter den eenzamen weg, waarop schaarsche, bladlooze hoornen zwart zich heffen tegen bloedrooden hemel, daar laait het gierend, vonkend omhoog in brandende dorpen en steden.

Wijd over de velden, door den nacht, is alles in woest trillenden, rooden gloed, de aarde is afschuwelijk van den dreunenden, rossen oorlog, maar in den zomernacht staan de hooge, verre sterren, en bij de wegen, vol diepe gaten waarlangs de vernielde boomen rijzen, ligt de onafzienbaarheid van eindlooze reien vergeten graven....

Zij speelt niet meer, de kaars is gedoofd, zij zit weder bij het vuur, en wij, in onze verslagenheid, wát kunnen wij meer dan turen in den haard.

Is alle hoop niet gestorven, is alle vreugd niet voor eeuwig gebannen, en wát is er nog te verwachten?

En door dit vertrek sluipt de loerende gestalte der zorg en bedreigt ons, nu langs de vensters de herfstwind vaart.... Wat glipt er zwierend mee, daarbuiten, in de dorre, gezwinde ritseling van gevallen bladeren, in dat licht der maan?...

Het is weder zoo stil, zoo eindeloos stil in deze kamer, waar het kleine meisje leest en waar wij gelaten luisteren hoe de zorg nadert. Zou zij wel zoo verdiept zijn, zóó aandachtig in haar boek met de bontgekleurde platen, gaat het ál, dat andere, langs haar henen en wéét zij het niet?

Daar opeenmaal hebben zacht, omtrent de raamkozijnen de ijzeren staven weder getrild, en wéér, en wéér.....

Zou zij het nu ... nu ... zij ook?

Maar zij kijkt genegen naar mij op en zij heeft mij een der gekleurde platen getoond en haar stem heeft lachend gevraagd... en als ik geantwoord heb, tuurt ook zij nadenkend in den gloed, dien ik thans ontwaar, half achter meisjes zachte, glinsterende haren, want zij is

opgestaan en leunt nu als in gedachten tegen mijne knieën.

En weer in de stilte, siddert dat metalig gerucht omtrent de vensterluiken. En zij tuurt als wij en gelijkt te peinzen als wij... zal ik het ooit weten, waarover kinderen kunnen mijmeren?

Hoort! Hoort toch! Hoe het zwierend en haastig ritselt daar buiten, waar het eenzame maanlicht is...

Laat het dáár dan gierig en onmachtig gluren, dat fantoom van de zorg. Hier moet het verjaagd met ontstoken lampen, met ons levend geluid; wij zullen elkander zien in het vaste en overvloedige, warme lamplicht en praten en lachen, om niet te hooren wat er metalig siddert en kreunt aan de vensters, niet te hooren, wat daar buiten zoo gezwind en afschuwelijk lichtvoetig rond zwiert.

Hièr, in hooge, knetterende vlam, wil ik verbranden wat aan zorg is binnengeslopen, als een dief in den nacht...

Het is in rustigen gloed gelijk een wederzien en een herkennen, alleen het kleine meisje is er

niet meer, zij is lang reeds ter ruste. Zij trad licht en luchthartig heen uit dit vriendelijke schijnsel, zij ging glimlachend met haar boek onder den arm, en langs hare slapen, waar de groote strikken hingen, wuifde heur teedere haar...

En wij, wij hebben elkander weergezien en herkend en blijven aandachtig in lamplichts stilte, wij luisteren en wanen verre de fantomen van zorgen en verdriet, nu wij elkanders voorzichtige stemmen verstaan, nu wij de vlammen wild knetterend omhoog zien stroomen in den haard en niet meer kunnen hooren, wat daar nog immer metalig beeft omtrent de luiken der vensters, wat daar buiten door den nachtwind gestadig beweegt in dorre, triest schuifelende ritseling...

October 1917.

Des avonds.

AAN FRANS BASTIAANSE

Het is iederen avond zoo. Het is sinds de rommelkamer geen rommelkamer meer is, maar jongemeisjeskamer werd, zoo geweest. Al die lange, lange oorlogsjaren, deze revolutietijd, en nu de laatste dagen weer.

Ach deze dagen van ongewisheid, van hoop op glanzende dageraden, op een der vele schoone dageraden die nog niet gloorden, ook niet in dit huis, dat nog altijd vast en stug staat in ons land, ons rustige, loome, ons zelfgenoegzame, wat geplaagde, geërgerde, toch, naar het lijkt, onverstoorbare vaderland.

Maar ik had mij voorgenomen U te vertellen van wat iederen avond gebeurt....

Stel U er maar niets van voor want dan valt het zeker hard tegen, het is zoo gewoon, is het eigenlijk wel om te vertellen, een vader die zijn kind naar bed brengt....

Duizenden, miljoenen vaders doen het, hebben het gedaan, zullen het doen....

Het is geloof ik de tijd die er datgene om heen heeft gebracht wat mij er nu toe drijft er over te schrijven. O! het is zeker de tijd die er toe aanzet, en dan al onze kleine en groote zorgen, ergernissen, ons hopen ons vreezen, onze verwachtingen, al onze teleurstellingen, al wat ons verrast, ontmoedigt, een enkel maal wel versagen doet, ons weder opheft....

Het kleine meisje. Zij is wat groter geworden, maar waarom zou ik er 'het kleine meisje' niet meer in zien, dat zij al zooveel jaren geweest is, al begint zij al te zeggen 'later als ik groot ben' en al spreekt zij van 'mijn Fransche taalboeken', 'mijn tuintje', 'mijn beste vriendin', 'mijn kamer'. Vooral dat laatste heeft voor mij altijd een wat bedenkelijken klank. Het klinkt te wijs, te wijs. Ja wij willen onze kinderen graag klein houden, heel jong, dan blijven ze beter bij ons, dichterbij ons, maar de tijd lokt ze mee, en zij volgen altijd, begeeren altijd graag groot te zijn.

Gelukkig dat zij tegen bedtijd nog immer heel klein blijft tenminste.

Vanavond heb ik het weer gezien, zij slaapt nu, het is al uren geleden dat het gebeurde. Zoo gaat het meestal. Eerst is het moeilijk er van te overtuigen ‘dat het nu acht uur is’, ‘over achten’, ‘meer dan tijd’. Dan, eindelijk een rap besluit, zij gaat, en tikt mij even verstandhoudend aan: ‘Jij komt nog wel straks hè? toedekken.’

Waarom heb ik dat laatste hier eigenlijk niet bovengezet ‘Toedekken’, dat is het toch eigenlijk waarover ik wat wil vertellen. En toch vind ik het andere beter want het is vooral ‘de avond’ die dat kleine, vertrouwelijke zoo warm omsluit, zoo dof weemoedig leven laat, wanneer op haar kamertje, de najaarsregens in maanlooze nachten, toemeloos opgedreven worden tegen de ruiten, de Novemberstormen dreunen om dit huis. En dan denk ik ook aan die zeldzame avonden, zooals nu, met buiten de winterwind uit het Noord-Oosten. Op alle vensters heeft hij met zijn ijzigen adem de harde, verstijfde, wondere varens en gepluimten geblazen, die zeldzame, zilverige distels, die schitteren in het licht van een lantaarn aan dezen kant van

het huis, en in het licht van de maan aan genen kant....

En die plicht is voor dezen keer dan weer volbracht, het geeft toch wel een gevoel van behagen te denken aan dat kleine dat boven is, veilig, warm beschermd, en buiten is de koude, de ijsskoude vrieswind die daar niet bij kan komen.

Ik ben dan geheel alleen van avond, terwijl zij al lang ter ruste is....

Er is buiten sneeuw, en er is een stilte om dit wit omvangen huis, een stilte, die er alleen omtrent onze woningen kan zijn, wanneer die witte vracht ze heeft ingesloten. Ik moet, wen ik de fijne, korrelige, bevroren sneeuw soms zwieren hoor tegen de vensters denken aan een Russisch wiegelied, en het water op het vuur begint kleine, hooge en fijne geluiden te deunen, al luider en luider....

Daar zal toch een tijd komen, dat ik haar niet meer 'toedek' dat zij dat te kinderachtig gaat vinden....

Neen, neen daar niet aan denken, nu nog niet, het zal zoo nog jaren duren....

Hier ligt het boek, laat ik nu lezen gaan....

Maar het boek blijft liggen, terwijl ik bij het haardvuuf gezeten, luisterend naar dat woelige in den ketel, peinzen moet aan andere avonden, toen de oorlog woedde, en het razende kanon gromde en de ijzers voor de luiken der vensters zacht rinkelen deed. Dat is nu voorbij, het doffe razen zwijgt voor goed.

Het was toen anders dan nu, wen ik mij boog over haar. Er was een verlangen naar het einde van dien gruwel, een ziek smachten naar een plotselinge ontheffing van die verschrikkingen en wanneer ik mij ophief en stil gaan wilde, talmde ik wel een pooze en moest dan denken aan haar onbewustheid zoo na bij onze vertwijfelingen en daar toch niet door aangerood of ontwijd.

Maar er waren in dien tijd ook andere avonden:

‘Vader, nu spelen, je hebt het beloofd, al zoo lang, nu spelen van den weerwolf met de lange tanden en de lange nagels. Hier, ik zit hier.’ Dan bestuurde zij, zittend op de dekens het spel en zeide mij wat ik moest doen, hopen op verrassingen, uitvindingen van mijn kant, onverwachtheden, zotte grimassen, En dan een

buitelen en spartelen, een sierlijk verstoppen en een beschermen van een plotseling ineengedoken lichaampje onder een stapel kussens en dekens, hernieuwde uitnodigingen tot stoeien...

Dan moest het genoeg zijn. Maar dat ging zóó niet: ‘Weer! Weer! Hè nee! Hier blijven vadertje! Je hebt nog niet genoeg gespeeld.’

‘Nu nog even dan, even maar hoor!’

Ik trachtte er dan een snel einde aan te maken, met eenig gezag en tot op dezen dag heb ik er mij altijd over verwonderd hoe weinig dat gezag uitwerkte.

Doch een klein dreigement: ‘Vlug nu! Er onder, mooi zoo....’ En nog met de pret van het spel in haar stem, riep zij, zich gehoorzaam schikkend: ‘Aan dezen kant goed instoppen!’

‘Ja! Ja! Zoo is 't zeker goed?’

‘O! prachtig!’ gierde zij....

Wat later buiten de deur, op de donkere gang bleef ik wel luisteren.... Maar niets bewoog meer.... Door het hoge venster van den corridor gloeide zwak het laatste, bleeke licht in het Westen.

Ik denk nog aan andere avonden, die een afscheid waren. Ik zou reizen, na den oorlog

in vreemde, aangrenzende landen, maar dat reizen kon onzeker zijn, en wen ik dan aan den vooravond van die tochten, goênacht kwam zeggen, moest ik denken aan den komenden, laten, killen winterochtend en mijn vroege heengaan bij donker nog. Zij was die vooravonden stil en ik was ernstig en mijmerend, wij beiden zeiden niet veel. Maar als zij bewegingloos lag, en ik heen ging en op het punt was de deur te sluiten, klonk het wat ongerust, of dringend en met eenigen nadruk:

‘Je komt weer gauw terug hè?’

Dan ging een wijle heel de ongewisheid der reize waren voor mijn geest, maar ik drong de beelden terug met de plotselinge luidheid van mijn stem, die naar overtuiging trachtte, de luidheid en de lichtigheid waarmede ik mijzelf bedriegen wilde en ontheffen van veel zwakheid, die ik liever had willen koesteren daar in die kleine kamer, heel dicht bij haar zachte ademen: Ik antwoordde dan:

‘Ja, vader komt gauw terug. Nacht, wel te rusten!’

Er waren avonden in het midden van den oorlog. Het waren de dagen der groote aanvals-

slagen, de dagen der duizenden dooden, de dagen van angstige en vertwijfelende spanning, van verbeten woede en wrevel van dulden en ontberen, van rouw, verbittering. Week aan week rinkten in mijn kamer zacht de ruiten, en als ik buiten stond in den zonnigen nazomerdag, scheen de lucht te rillen of te sidderen met voelbaar getril. Het was middag, heel warm, een paar merels ritselden in de dorre bladeren en in het naaldloof onder de haag. Het grasplein lag vlak als een tapijt, de schaduwen der boomen bleven er strak belijnd op uitgestrekt.

Het was voor de eerste maal, dat het groote leed der wereld mij geheel en al omvatte en mijn geest ontredderde. De avond was wonderschoon, en er bleef alomme, een statige, plechtige rust.

Ik had aan al die heerlijkheid geen deel.

Daar was een oneindigheid van treuren, daar was zooveel verdriet dat opgekropt de ziel verstikte, dat ons hield vastgegrepen in bange onzekerheden, in doffe, in durende benardheid, waarachter hoop op beter dagen al glans verloor.

Maar het kinderleven was vrij van dat hulpeloos en hopeloos gedragen leed. Het stond daar

aan mijn zijde, zoo glanzend blij als de zonnige zomerdag zelve, zoo frisch en zoo geurig als al de bloemen, de vele in mijn tuin, als al de vogels die er zongen zoo tierig en zoo onbewust van de ramp, die de menschheid verpletterde.

En dan kwam er een avond van groote stilte buiten, aan het einde van den langsten der dagen, en door die rust gromde als een verre, verre branding de sombere stem van den grooten oorlog diep aan de kimmten op. En mijn heele wezen leed onzegbare pijn, en het liefst had ik die laatste uren van den dag mij ergens weggesloten, alleen, om vergeten te zijn en eenzaam met mijn ellende.

Maar zij was vroolijk als immer dien avond. Zij vleide maar en noodde tot scherts en altijd luidruchtiger, wilder spelen, zij gierde en joelde en ik *moest* meedoen, en mocht *niets* verraden en liet ook niet bemerken dat het mij een wanhoop was en een foltering.

‘En nu nog even een ritje over het gras. Je hebt je oude pak toch aan. Kom loopen paard! Vooruit!’

Maar met haar gewicht op mij en de koorden waarmee zij mij aandreef zacht striemend

om mijn hals, terwijl ik steunde op knieën en handen, bleef ik een wijle roerloos, terwijl mijn hoofd lager zonk....

‘Kan je dan niet meer lopen. Vooruit mijn paardje toe dan.’

Dan bootste ik na, in zotte, smartelijke grilligheid, een rukken en steigeren en galoppeeren en ik riep woorden als in vervoering en maakte allerlei bewegingen die haar uitbundigheid aanwakkerden....

Was ik niet als Paljas die met den dood in 't hart schertste en lachte omdat hij lachen moest?

En waarom ben ik nu naar boven geslopen terwijl zij slaapt? Waarom staar ik weder in die roerlooze wereld van de bloemen op de glazen in dat licht der maan? Het zijn de ijzige spelonken en de doodenberceaux uit Dante's hellewereld. Hier zijn het de diepe lanen der ijspalmen en varens, waar de tijdelooze eenzaamheid in harde, folterende gestrengheid staat opgeteekend. Zij hebben zich in zachte en sierlijke bogen vereenigd en ruigte rond zich heen gezameld van heel fijne ijsnaaldjes, die fonkelen,

fonkelen in dat witte, bleeke licht van buiten. Het zijn planten en distels, het zijn scharen van ijsgedrochten die vervrozen wachten en wachten. Daar zijn het zwak schitterende, vage vlakten en ruimten, waarachter de gestadige verlatenheid gloort van de maan, en in dat licht en door die ruimten, waren onze gedachten naar die diepe oorden, waar zij niet willen zijn....

Wat sta ik hier te turen en te mijmeren voor bevroren vensterglazen waarvoor ik een pooze de gordijnen heb opgelicht om te staren naar buiten en wat doolde ik door die diepten van de doodsche wildernissen der fonkelende varens?...

Ben ik hier gekomen om te luisteren naar den tijd die vlied, om te luisteren naar de nadering van beter dagen die komen gaan nu het doffe grollen van den grooten oorlog eindelijk verstomde?....

Achter mij ademt het zacht.

Daar is het, het is het geluid van onze wereld die nog bestaat.

Zal ik nog eenmaal luisteren van heel dicht bij?

Hier is het, het zachte, het ademt in den slaap, het leeft. Behoedzaam buig ik mij daar-

over heen over dat kleine, warme teedere....

Ik denk aan niets. Ik weet nu alleen haar nabijheid.... Het ademt gestadig.... Er is niets dan dat in de beslotenheid van deze duisternis....

Ik ben niet meer, niets meer....

Zij alleen is....

En ik tast door deze donkere hal, langs die donkere trap, en voel de wanden aan, een zwakke schijn gloort door de kieren van gindsche deur, stil, stil, geluidloos nu getreden en de deur gesloten....

Hier is het vuur, het water, het wachtend geduldig gerei op de tafel, het boek, het blanke lamplicht, hier droomen de schaduwen van het verleden en van de groote dingen die komen gaan, hier is de stilte, de aandacht, hier is de eenzaamheid....

Februari 1919.

Twee overpeinzingen uit den grooten oorlog

I.

fancy-fair dans

AAN HERMAN GORTER

Eén ding is er, in dezen somberen oorlogstijd, dat ons door den dag heen moet redden: Bedrijvigheid, arbeid, werk. Dáaraan alléén is er te denken, dàt is alles, het is onze ziel en onze zaligheid, het éénige wat ons de ramp der laatste jaren volkomen doet vergeten.... En toch, als iets verwaalds, als iets dat in dezen toon van bitterheid niet thuis behoort, als een zonnestraal, door laten regen in een studeervertrek vol donkere meubels, vol boeken, zooals het mijne, wil soms iets anders even aandacht wekken. Iets, gelijk die vergeten wijzen van dansmuziek uit onze jeugd, gelijk die stemmen van vrienden die toen leefden, die geluiden van de straat, die kleuren in den vredigen tijd van groote verwachtingen: De heugenis van een huiselijk feest, een dansavond vol scherts en vroolijkheid, een schoone schouwburgavond, of wel een fancy-

fair, waar als van ouds de gloed der vreugde scheen te glanzen, terwijl toch achter dat alles, onverbiddelijk, niet anders dan schaduw van stil verdriet en duisteren ernst stond.

Maar, met dat al waren zulke feestjes als oasen in de woestijn, en er was dikwijls aan het meest wereldsche, kleine festijn, met veel overtolligheid van vertooning, een genot verbonden van herinnering, die, voor altijd aan de werkelijkheid ontstegen, zooveel schooner geleek dan deze. Ach, mochten wij altijd de werkelijkheid zien zooals zij *niet* was, wanneer wij dat zoo wenschten.

Toch zal er aan een ding nooit iets te veranderen vallen, hoe wij ons ook zouden willen wringen in hopeloos verweer. De Tijd rolt immer voort, zonder deernis. De tijd heeft geen hart. Hij slaat neer en heft op, hij verwoest en moordt en hij herbouwt en maakt nieuw leven, hij schijnt eeuwig en kent nooit medelijden, hij heeft altijd één gelaat en dat is ondoorgrondelijk, het is nooit jong geweest en het zal nooit oud worden.

Dit is de huiver die mij weer eenmaal doorrilde gisteren, den laatsten dag van deze fancy-fair, met zijn wemeling van allerlei kleine tafe-

reelen, kleuren, geluiden, geuren, die de herinnering hebben gebracht van andere weldadigheidskermessen lang geleden, toen ik jonger was. Ja dit is het hooge woord waarom het ditmaal ging, daarmee moet ik dan toch werkelijk eens afdoen, het wordt tijd dat ik ééns inzie, dat ik voor mijn rekening heb: vier malen het teeken van tien....

....Wat niet wil zeggen, dat ik mij niet gevoel als ware ik juist negentien jaren!....

Neen, geen uitvluchten! Gisteren, dien fatalen dag, is het wel degelijk om een zelfbekentenis gegaan, toen heb ik den tijd aangekeken.

Daar stond ik, en deed aan weldadigheid, dewijl dit in deze dagen wel noodig is. Maar was het noodig om mee te doen aan de kermis der ijdelheid? Nog zie ik mij de prijzige thé drinken, omruischt door de kostbare gewaden van gravinnen en baronessen, die heel dure, fraaie kanten verkochten en gesneden houten voorwerpen. Ik hoorde den zoeten onzin aan der bekoorlijke freules achter de flonkeringen eener geïmproviseerde bar, waar parelde, in lange flûtes, het vóór den oorlog geredde uit de kelders van Pommery Greno. O! Erger nog, ik antwoordde in zelfden trant.

En dan een hooge, gebiedende gestalte, die mij zeide, dat ik in haar hoekje de voortreffelijkste sigaretten ter wereld vinden zou. Zij zag mij verbleeken toen ik de prijzen hoorde, alhoewel mijn vingers met kalmte tastten in mijn beurs en den losprijs legden in haar zachte, warme hand. Toen kwamen van uit andere reeksen vertrekken, de weeke tonen van pianino en vedel, en ik werd weder geheel en al mij zelve meester, toen zij mij verhaalde van de dansen die zij straks doen zou. Ik bekeek daarbij ernstig hare fluweelige oogen en het doosje Muratti's, Jockey Club, gold tipped, nog wat onthutst over de schrikkelijke duurte van Egyptische sigaretten. Ik dwaalde toen weg uit dat exotische hoekje met het brandende lampje, de kleurige doosjes, waar de reuk dreef van lavendel en fijne tabakken en zeer donkere vrouweharen.

En het was weder een rondflaneeren door salons, waar in den lateren dag de kaarsen ontstoken werden achter de zachtintige schemerkappen, een woordje hier en een wat langer woordje daar met den gastheer, de gastvrouw, de voorname barmajds, een oud vriend en nieuwere kennissen, met de gravinnen van de kostbare

kanten, de baronessen van de houtsnijwerken. Volgden de geheimzinnige oogenblikken bij de waarzegster, die, haar rol een oogwenk vergetend, mij te onderhouden begon over de dansen, dewelke straks gedanst zouden worden, maar ziende dat mijn aandacht niet groot was, mijn hand nam, en, er de lijnen peinzend van beschouwend, zeide, in afgebroken, losse zinnen, naar den trant der orakels:

‘Maar wat hebt gij een ongeluk gehad!... Duistere avonturen... Gij zult ook veel geluk hebben.... En verder ging zij niet, òf, ik heb er niet meer naar geluisterd.

En toen gebeurde een deel van het voorspelde geluk, of moet ik het ongeluk noemen wat er nog verder kwam? Die zelfbekentenis, dat besef van het ouder worden, van het ouder *zijn*....

Want wij zijn niet als de tijd, die overanderlijk de zelfde blijft, en wij zijn veertig, wanneer we werkelijk zoover kwamen, al voelen we ons naar lijf en geest ook nòg zoo overtuigd: negentien jaren ten hoogste.

Toen ik dan reeds geruimen tijd weder binnen de reeks der tentoonstellingsvertrekken was gekeerd, begon de muziek opeenmaal danswijzen

te spelen, en op het parket van de middelste, wat ontruimde zaal, die de grootste was, kwamen van uit andere vertrekken dadelijk, als met tooverslag, de jonge meisjes, de jonge mannen, en zij dansten.

Zij dansten, en ach hoe zeer ontroerend was op de maten eener uitbundige, rhythmische muziek hun bewegen. Ook meisjes hadden paren gevormd en er was omtrent die paren een luchtigheid van zwierige gratie, van teeder, licht en glijdend deinen. Somwijlen, tusschen lachend gerucht en gepraat, hoorde ik hen meeneuriën en de woorden zingen dier rhythmische liedjes; zij schoven en zwenkten en traden behendig, elkander houdend omvat en het was alsof de muziek altijd lokkender, uitbundiger speelde, ja, mij wekte; ‘Doe mee! Doe mee! Omkrans je! Pluk den dag! Den gouden middag! Wees vroolijk en dans, zoolang muziek er is, en de vreugd van het oogenblik!....

En dan kwam het donkere, als een dief in den nacht.

Het dekte als een schaduw, die plotseling een zonnigen, bloesemlichtenden tuin aanraakt en overweldigt met kilte en huivering. Het kwam

als een vizioen van dansen, lang geleden, meer dan twintig jaren, ergens in een kleine stad, een zaaltje, des Zaterdagavond. De lichten schenen schaars. Er waren: een rood behangsel, waarop enkele kleine oleografieën hingen, een gewreven parket, rood trijpovertrokken banken langs de wanden. Een donker heertje speelde op de piano, en een lange, magere dansmeester riep de figuren van een *quadrille des lanciers*, of hij beval een wals, een *pas-de-quatre*.... Maar de meisjes van toen waren heel anders gekleed dan deze.... O! Het was alles, alles, anders....

Dit beeld heeft den lateren middag voor mij verduisterd, want de dansen die wij voor ruim twintig jaren kenden, zijn vergeten, en ik ken er geen nieuwe, ik leerde ze nimmer.

En toch, de nieuwe wijzen zijn mij welbekend, en ik kon vele liedjes daarbij zingen, maar dansen helaas, dansen, kan ik op die wijzen niet.

En weder keek ik naar de wemeling der paren, die gestadig rhythmisch schuivend de maten volgden der zachte muziek, die mij tot meedoen gewekt had, mij die alleen vergeten dansen ken.

Daar ging ook het meisje dat mij de sigaretten verkocht met een vriendin, en het was een glijden

en treden, een deinen en wiegen, een zacht vooren achterwaarts glappend nijgen, en de fijne, dofzwart geschoeide voeten raakten den grond zoo luchtig en zacht....

Opeenmaal zweeg de muziek....

Dralend over mijn schrijftafel, heb ik, het werk rusten latend, over dit alles gemijmerd. Daar staan de doosjes sigaretten die ik toen gekocht heb; een van de kleurige doosjes uit het tapijtbehangen exotisch hoekje, waar het Turksche lampje brandde, en waar het geurde naar lavendel, fijne tabakken.... Ik open het, neem een sigarette, en, terwijl ik rook, het is nu heel laat in den namiddag, en de schemering begint, gaat alles van dien dag weder waren voor mijn geest. Het blijft dan in dien tabaksgeur, in die kamer, waar het langzaam duister wordt. En ik, die zelden sigaretten rook, ik neem nu de eene na de andere, en het is zoo stil rondom mij, terwijl ik tuur naar het rooder en rooder vurige gloeien....

Dan steek ik de lamp aan, en open het venster om in den avond uit te zien.... Wat is het buiten óók stil. Even een vogel, een heel ver wagengerucht. Hoe eenzaam en donker staan in

het bosch de dennen, er schijnt niets te leven, het is àl stilte, ook in den nevel, die, traag gelijk een wade, zich bij den versten boschrand over de velden te rekken begint....

En, huiverend, besef ik plotseling heel sterk, dat wij zijn in oorlogstijd, en dat ik midden in de schaduw van verdriet en ernst sta, die is achter iedere vreugd...

Nu, aan den arbeid weder, is ook dit voorbij en mijn hand tast naar de laatste der sigaretten; straks in den rook dààrvan, zal stellig, wat aan weemoed is gebleven, voor goed vervluchtigd zijn.

II
Het gezicht van driekoningenavond

Dit is het gezicht, zooals het was.

Het is van de gebeurtenissen van den geest, die wij voor ons zelve koesterend bewaren, als prachtige kostbaarheden, waarvan wij alleen de waarde kennen.

Het is langzaam geworden uit den nachts des jaars, waarin onze ziele aandachtiger is, en in verwachtingen leeft, waarin wij konden peinzen en wijlen bij herinneringen, luisterend naar wat wij waanden dat komen zou, dat wij nabij ons wisten en dra weder voelden heenglippen, zonder dat wij het ooit zagen; waarin wij wakend droomden en den tijd bespiedden, die geleek te talmen, of stil te staan.

Er was een breed, vlak water, dat den gouden avond spiegelde en uit latere verschieten doemden diepe lanen en daarachter de wijdheid van een vlakte, waaruit aan verren einder donker

gevaarte van hooge boomen rees. En voor den hemel daalde een rosse voorhang neer, die sidderde in de felle vlammen van den oorlog.

Wij waren op eenzame avonden bij het haardvuur niet alleen, en voelden veel onuitsprekelijks nabij, veel schriklijks en droevigs en schalksheid ook, veel zots en waanzinnigs.

Hier was een groep van feestelijke kinderen en sommigen droegen maskers, en bij een kleinen tuin, voor den nabijen avond, toen alles volkomen stil was, in vurig verbeiden, bloeiden groote bloemen, schitterend rood. Hier was ook de woeste vreugde der kleurige lichten en een langen nacht van uitbundigheid en gedruisch. In gindsche hoven en gaarden van velerlei heugenis, hing het overvloedigste ooft van den herfst en wij waren verheugd. Het leven lag veraf als in bedwelmende diepten.

Er waren stemmen en geuren en starren met breede en steile lichtpluimen in den nacht geweest, er was veel dat nooit door ons herkend zou worden en dat toch in onze eigen wereld had gestaan in vertrouwde en onvervreemdbaar eenzame genegenheid.

Hoe het dien avond gebeurde weet ik niet meer.

Ik weet, dat ik langen tijd geheel alleen in diepste stilte in een stoel voor het haardvuur had gezeten, somwijlen dit aanwakkerend, om opnieuw in de vlammen te kijken.

Buiten, lag heel dicht de sneeuw.

Ik had in een oogwenk een venster geopend en in dien nacht uitgezien.

Het vroom.

Orion stond wonderbaar fonkelend in het Zuiden; het moet omtrent middernacht geweest zijn...

Ik tuurde, en hoorde het suizen der lamp en vraagde in mijmering hoe zoovele gedachten komen en gaan in onzen geest.

Er zijn er, die even lichten en dan neerdwalen en uitgedoofd raken, maar andere worden grooter en wekken nieuwe, zij blijven als richtpunten op de wegen van dit leven...

De vonken in den haard stroomden omhoog en er was verscheidenheid van klanken, maar er bleef alléén een verholten gerinkel van schellen, en wanneer ik daaraan nu terug denk, want nu leef ik weer, en besta in den tijd die voorbij

gaat, dan moet dat rinkelen er heel het gezicht gebleven zijn. Ik denk wel eens, dat het maar kort geduurd heeft òf daar altijd geweest is, dat ik het echter tóen eerst ontwaarde en herkende. Het zal mij nu ook nimmer meer vreemd zijn, noch kan het teloor gaan....

In die wemeling stond het, die geen tijd of werkelijkheid raakt.... die den stoet omtrok en insloot in die dalen; op die hoogten en laagten, die er lagen als goudige geluiden, luide morgenrooden. En onveranderlijk werd het feest van dien oogst gestadig gevierd. Er waren er met de lachende en zorgelooze gelaten, die het druivensap persten, er waren er die de lasten blijmoedig torsten en meevoerden, de hellingen langs; veraf lagen diepe, blauwachtige dalen... Het geleek een gezicht van den bestendigen vrede, die als een gouden geluid door de wereld toog.

Zóó werden beloften gebracht en voorzeggingen gedaan.

Maar dan wisselde dit àl, en zooals ik zijn kon in wijd opene vlakten, en eindelooze blauwe en gulden verschieten, zoo stond nu rond om mij de vaste beslotenheid, de hechtheid van een

kleinen tuin vol allerschoonste bloemen. En deze bloemen, die ik bezag, hadden de lieflijkheid van heel zachte gelaten, wier teederheid was als geuren, zoo onuitsprekelijk zoet, dat zij een overgave in opperste genegenheid geleken.

Het was alles heel duidelijk gezien en wellicht daardoor, wemelde, wat ik vooraf ontwaard had, nog voor mij heen, toen reeds een ander gezicht mij ging waren voor den geest. En het was in de diepste stilte van hooge welvingen en zuilen in lange, lange rij, achter de kleurigheid van glas en boogvensters.

Dit licht, die kleuren zie ik nog, zij zijn onvergankelijk in mijn herinnering, ook de ontzaglijkheid en wijidheid van dit alles, bij de gewaarwording van het beslotene in het mateloos-statige van hooge welvingen en van gele, roode, blauwe, paarse, violette schijnsels, die als uitkaatsingen der godsvrucht zelve waren....

Maar dit alles was het gezicht van dién Driekoningenavond niet.

Dàt was geheel anders.

Ik herkende dan de dingen in deze kamer, ont-

waarde die zooals ik ze altijd gezien had; het vuur, opnieuw aangewakkerd, brandde innig, met feestelijke en vriendelijke knettering. Maar toen de vlammen daalden, en wederom alléén een donkerroode gloed, de gedachten geleek neer te trekken naar verre en diepe oorden, toen werd het eenzaam en begon de stilte, zóó, dat deze peilloos en hoorbaar, een eeuwige kerker geleek.

En voor mijnen geest rees monsterachtig en als een gedaante van onzegbaar afschuwelijke verschrikking, de wanhoop en heel het nameloostrieste, het on-eindige wee der lange oorlogsjaren, en in heel mijn ziel en wezen tastte dit schrikbeeld mij aan met een meedoogenloosboosaardige grimmigheid, zóó, dat ik er als mee vereenzelvigd raakte en er in verwurgd en vernietigd werd.

En die vreeselijke eenzaamheid bedrukte en verstikte mij zoodanig, dat ik eindelijk, mij loswringend uit dien doodelijk beklemmenden greep, oopenmaal opstond en ging uit die kamer, tastte door de duistere gangen van het huis en de deur bereikte.... naar buiten trad....

Daar was de wereld, de on-eindige, de eeuwigheid....

Daar was de eenzaamheid, de sneeuw, stilte en duisternis....

De boomen aan den overkant van den weg stonden geheel onbeweeglijk achter de schemerige uitkaatsing der dichte sneeuw, er ging geen enkel geluid over de wijde akkers, achter het dennenbosch, het was alles verlatenheid in allerdiepsten, kouden, donkeren nacht....

En het kwam, dat ik mij in die eenzaamheid voelde genomen en meegevoerd, en, opziend, en de sterren ontwarend, hunne getrouwheid herkende.

En nu, wijl de vreugde van dit gezicht mij uitbundiglijk beving, begon een gewaarwording van lust mij geheel en al te overheerschen, dermate, dat voor mij en in mij slechts de brandende verrukking van een lichtende eeuwigheid ontbloede en bestendig bleef....

Het is geweest, alsof ik een stap heb geschreden in de regionen, waar de tijd nimmer heerschen zal, en als hervatte ik het leven der werkelijke, hoorbare dingen, nadat ik de eeuwigheid zelve geademd had.

In den wind, die een wijle voer door de duistere dennen, beluisterde en herkende ik mijne wereld, maar óók voer mee in dien wind: het eeuwige, de lust der Oneindigheid, als een vertrouwd Geleider.

En ik weet, dat dit blijft voortaan, waar en wanneer ik den wind ooit nog zal hooren, of hij raast en boosaardig dreigt in den nacht des jaars, of glipt door der lenteboomen bloesems, of lang en statig ruischend hangt in het zware loof van zomerboomen, of wanneer hij, nauw hoorbaar, weder heen zal trekken door de toppen der dennen, zooals dien nacht.